

Leidraad voor implementatie van “Gedragscode soortbescherming gemeenten” Gemeente Zaanstad

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

Gemeente Zaanstad
T.a.v. de heer I. van Straalen
Stadhuisplein 100
1506 MZ Zaandam

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	201911
Datum:	20-10-2021
Projectleider:	J. Loeffen
Opgesteld:	J. Loeffen
Gecontroleerd:	M. Hoofd
Status:	Definitief
Versie:	3

© 2021 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Ligging gemeente Zaanstad	5
1.2.1	Algemene beschrijving van de ligging	5
1.2.2	Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden	6
2	Wet- en regelgeving als basis voor de Gedragscode	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Bescherming van soorten	7
2.2.1	Drie beschermingsregimes	7
2.2.2	Toepassen Gedragscode	7
2.2.3	Verbodswet	8
2.2.4	Wel toepasbaar	8
2.2.5	Niet toepasbaar	9
2.2.6	Aandachtspunten	9
2.2.7	Zorgplicht	10
2.2.8	Zorgvuldig handelen	11
2.2.9	Ecologisch werkprotocol	11
3	Beschermde soorten in gemeente Zaanstad en monitoring	12
3.1	Beschermde soorten in gemeente Zaanstad	12
3.2	Monitoren en de NDFF	12
3.3	Monitoringsgegevens als uitgangspunt	12
4	Bestendig beheer of onderhoud	13
4.1	Aanpak werkzaamheden	14
4.1.1	Noodzakelijke documenten	15
4.1.2	Verwerking data gemeente Zaanstad:	16
4.1.3	Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden	16
4.2	Maatregelenkalender	16
4.2.1	Stoplichtbenadering	16
4.2.2	Onderverdeling van de werkzaamheden	17
4.2.3	Plaatsen vervangen hekken, rasters	17
4.2.4	Snoeien, kappen en vervangen van alleenstaande bomen/laanbeplanting	18
4.2.5	Snoeien, dunnen van hakhout, struweel, bosplantsoen en bos	20
4.2.6	Verjongingssnoei, terugzetten (bos)plantsoen	21
4.2.7	Snoeien van heesters, hagen en (rozen)struiken	23

4.2.8	Maaien kort gras, gazon.....	24
4.2.9	Maaien grasland, weiland	24
4.2.10	Maaien kruidige vegetaties op bermen, dijken en velden.....	26
4.2.11	Maaien oevervegetaties en rietvelden	27
4.2.12	Schonen en baggeren van watergangen, vijvers en poelen	28
4.2.13	Onderhoud, schoonspuiten en kleine herstelwerkzaamheden van muren langs grachten, bruggen, sluizen en kunstwerken	29
4.2.14	Begrazen van bos, graslanden en droge en natte ruige terreinen.....	30
4.2.15	Overige werkzaamheden	31
5	Ruimtelijke ontwikkeling en realisatie	33
6	Implementatie van de leidraad	37
6.1	Toepassen van monitoring	37
6.2	Interne opleiding	38
	Bijlage 1 Voorkomende beschermde soorten in gemeente Zaanstad	43
	Bijlage 2 Soorten per beheercategorie	46
	Bijlage 3 Inventariseren van soorten	47
	Bijlage 4 Ecologisch werkprotocol.....	49
	Bijlage 5 Ecologisch protocol Beheer of onderhoud	54
	Bijlage 6 Ecologisch protocol Ruimtelijke inrichting of inrichting	58
	Bijlage 7 Mogelijke opleidingen intern.....	62

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In januari 2015 is door Eelerwoude een Leidraad Flora en Fauna opgeleverd aan de gemeente Zaanstad. Met deze leidraad werd geborgd dat werkzaamheden door en voor gemeente Zaanstad werden uitgevoerd conform de toenmalige Flora- en faunawet en dat dit werd opgenomen in de organisatie en processen. De leidraad werd gebaseerd op de gedragscode “Gedragscode Flora- en faunawet” van gemeente Amsterdam.

Vanaf 1 januari 2017 is de Flora- en faunawet samen met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet vervangen door de Wet natuurbescherming (Wnb). De Wet natuurbescherming staat in het teken van verbinding tussen ecologie en economie en bescherming van natuur. De wet bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden.

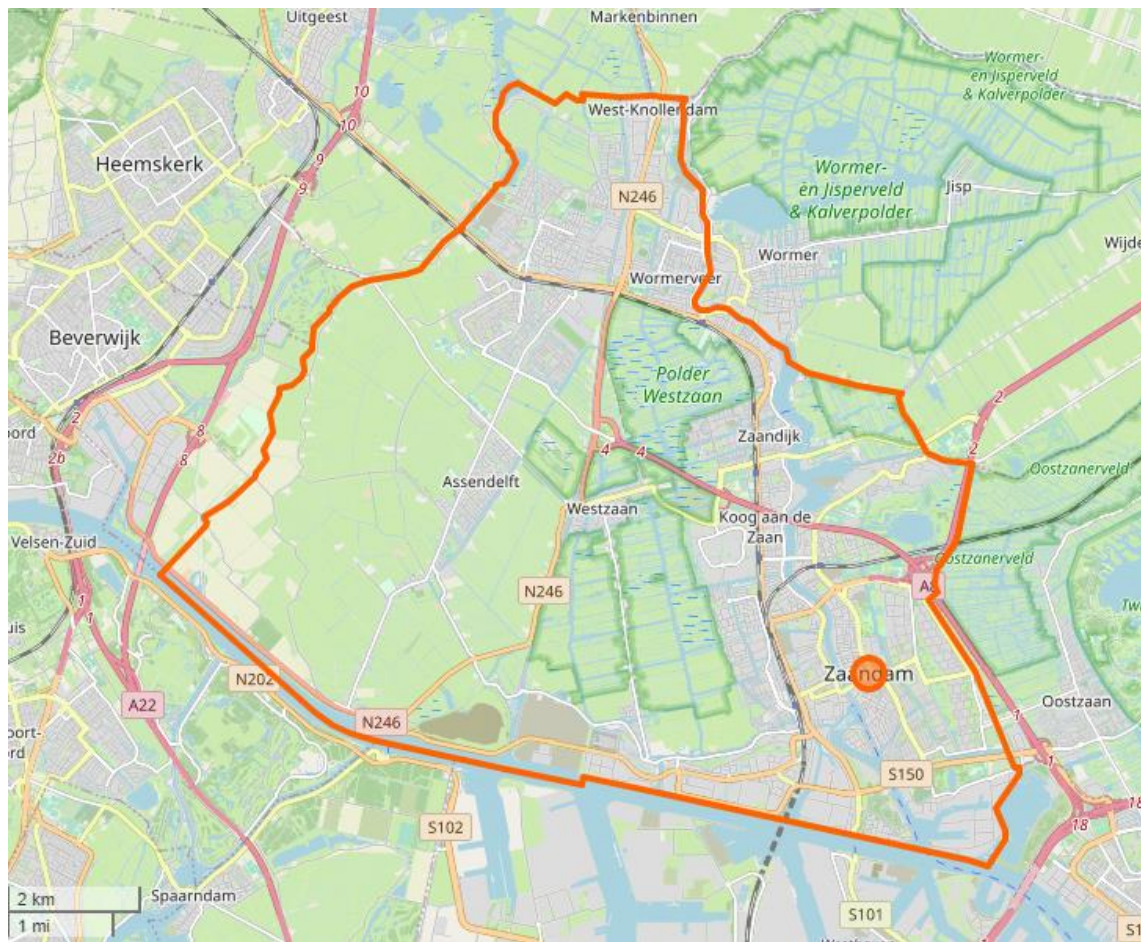
Door het wijzigen van de wetgeving was de leidraad verouderd. Ook is recent de nieuwe “Gedragscode soortbescherming gemeenten” van Stadswerk Nederland (hierna: Gedragscode) goedgekeurd die alle gemeentelijke gedragscodes heeft vervangen. Daardoor was behoefte aan een geactualiseerde leidraad.

De leidraad is voor gemeente Zaanstad een praktisch en bruikbaar document dat hen de weg wijst binnen de juridische kaders en dat kan worden toegepast door de medewerkers buiten in het veld. Met name gaat het voor de gemeente om de uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden. De Gedragscode wordt in de leidraad geïmplementeerd, zodat werkzaamheden vanuit de gemeente worden uitgevoerd binnen de kaders van de Wet natuurbescherming, met het oog op behoud en herstel van biodiversiteit.

1.2 Ligging gemeente Zaanstad

1.2.1 Algemene beschrijving van de ligging

Onder gemeente Zaanstad behoren de stad Zaandam en de dorpen Assendelft, Krommenie, Krommeniedijk, Koog aan de Zaan, Westzaan, Wormerveer en Zaandijk (Afbeelding 1). Door de gemeente stroomt de Zaan, aan de zuidkant ligt het Noordzeekanaal. Gemeente Zaanstad ligt in de Zaanstreek, in de provincie Noord-Holland. Het gebied kenmerkt zich door een polderlandschap met veenweide-karakter. Van oudsher een belangrijk industriegebied met vele molens, waarvan nog een klein deel bewaard is gebleven. Typerend zijn de lange kavels, openheid, weidegebied met geringe drooglegging waardoor veel water met bijbehorende rietvegetatie zichtbaar is.

Afbeelding 1. Begrenzing van gemeente Zaanstad. Bron: OpenStreetMap, 2021.

1.2.2 Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Binnen de grenzen van de gemeente liggen (deels) de volgende Natura 2000-gebieden:

- Polder Westzaan met deelgebied Noorderveen.
- Wormer - en Jisperveld & Kalverpolder, waarvan de Kalverpolder binnen de gemeentegrenzen van gemeente Zaanstad ligt.

Net buiten de gemeentegrens ligt het Natura 2000-gebied:

- Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske.

2 Wet- en regelgeving als basis voor de Gedragscode

2.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland (NNN), dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. Deze leidraad is alleen van toepassing op het onderdeel soortenbescherming.

Doordat werken in of nabij Natura 2000-gebieden dan wel gebieden die onderdeel uitmaken van het NNN maatwerk vereist, worden deze onderdelen niet besproken. Op de interactieve kaart van provincie Noord-Holland onderwerp Natuurbeheerplannen, zijn alle Natura 2000-gebieden en NNN-gebieden in kaart gebracht. Zie hiervoor de link: <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=nbp>.

2.2 Bescherming van soorten

2.2.1 Drie beschermingsregimes

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn.
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn.
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn.
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd¹.
3. Beschermingsregime “andere soorten”.
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

2.2.2 Toepassen Gedragscode

Wanneer door gemeenten of in opdracht van gemeenten voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden worden verricht op een werkplek waar wettelijk beschermde soorten aanwezig zijn of gebruik van kunnen maken, kan worden gewerkt met de “Gedragscode soortbescherming gemeenten”. De Gedragscode geeft invulling aan het aantoonbaar zorgvuldig handelen, dat vanuit de Wet natuurbescherming (onderdeel soortbescherming) wordt vereist. Centraal hierin is het behoud en herstel van biodiversiteit. Met het handelen volgens de Gedragscode wordt het effect van werkzaamheden op beschermde soorten inzichtelijk gemaakt en voorkomen of beperkt. In een aantal situaties kan het, ondanks dat volgens de gedragscode wordt gewerkt, ook nodig zijn om een ontheffing aan te vragen. Een uitgebreide weergave van waar de gedragscode wel en niet voor gebruikt kan worden is terug te vinden op pagina 7 en 8 van deze Leidraad.

¹ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

2.2.3 Verbodswet

De Wet natuurbescherming is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de wet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn weergegeven in onderstaande tabel (Tabel 1).

Tabel 1. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming. Bron: Ministerie van Economische Zaken, 2016.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.

2.2.4 Wel toepasbaar

De Gedragscode is toepasbaar voor:

- Kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen of inrichtingen (ruimtelijke ontwikkelingen). Dit wordt nader toegelicht in Hoofdstuk 5 en Tabel 3.
- Werkzaamheden met als uitgangspunt het behoud van de bestaande situatie (bestendig beheer of onderhoud).

2.2.5 Niet toepasbaar

De Gedragscode is niet toepasbaar voor:

- Ruimtelijke ontwikkelingen die of bestendig beheer dat plaatsvindt op terreinen die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied, vallen buiten de reikwijdte van de gedragscode. Tenzij werkzaamheden aan of ten behoeve van bestaande infrastructuur in deze gebieden worden verricht, dan is de gedragscode wel van toepassing.
- Werkzaamheden die buiten bestendig beheer of onderhoud vallen (bijvoorbeeld de complete herinrichting van een gebied).
- Grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen of inrichtingen.
- Bij het voorkomen van negatieve effecten op beschermde soorten en beschermde functies waarvoor de Gedragscode geen vrijstelling biedt.
- Bij werkzaamheden die niet onder een in de Wnb genoemd belang vallen. In de Wnb genoemde belangen zijn (Tabel 2):

Tabel 2. In de Wet natuurbescherming (Wnb) genoemde belangen.

	Vogels (Vogelrichtlijnsoorten)	Habitatrichtlijnsoorten	Nationale soorten
Flora en fauna	X	X	X
Veiligheid van de openbare ruimte	X	X	X
Veiligheid van het luchtverkeer	X		
Volksgezondheid	X	X	X
Groot maatschappelijk belang		X	X

In Hoofdstuk 5 wordt nader toegelicht welke handelingen en soorten vallen onder de Gedragscode.

2.2.6 Aandachtspunten

Voor het toepassen van de Gedragscode zijn aandachtspunten en beperkingen van toepassing. De volgende punten zijn verdeeld over “Gedragscode toepasbaar” of “Gedragscode niet toepasbaar”.

Gedragscode toepasbaar

- Bij het toepassen van de Gedragscode moet rekening worden gehouden met de geldende provinciale verordening. Het zorgvuldig handelen dat wordt bewerkstelligd door de Gedragscode toe te passen, is niet verplicht wanneer een soort is vrijgesteld van de verboden die mogelijk overtreden worden. Voor deze vrijgestelde soorten kan de Gedragscode wel dienen als uitwerking van de zorgplicht.
 - Zo heeft provincie Noord-Holland onder andere egel, bosspitsmuis, haas, konijn en vos vrijgesteld.
- Indien sprake is van een Soortmanagementplan of een gebiedsgerichte ontheffing, is de initiatiefnemer (in dit geval Gemeente Zaanstad) aan zet om te bepalen welk instrument het beste kan worden toegepast. Indien nodig wordt met het bevoegd gezag overlegd.

Gedragscode niet toepasbaar

- Opzettelijk doden is niet toegestaan onder de Gedragscode.
- De volgende soorten zijn uitgesloten voor het werken met de Gedragscode:
 - Soorten die, van nature, slechts op één of enkele plekken in Nederland voorkomen.
 - Soorten die niet (meer) in Nederland voorkomen, niet recent zijn waargenomen of waar geen sprake is van een gevestigde populatie.
 - Soorten die alleen in zee leven.
 - Soorten die alleen in Natura 2000-gebieden leven.
- Voor uitgezette of uitgezaaide soorten, buiten hun natuurlijk verspreidingsgebied, is de Gedragscode niet van toepassing.

2.2.7 Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

De zorgplicht houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor in het wild levende dieren en planten:

- o dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- o indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen (Effecten voorkomen), of
- o voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperken (Effecten beperken) of ongedaan maken (Effecten herstellen).

Van belang is altijd de volgende volgorde aan te houden:

- o er wordt alles aan gedaan om effecten te voorkomen.
- o Is echt niets mogelijk, dan pas wordt gekeken of sprake kan zijn van het beperken van effecten.
- o Mochten er situaties optreden waarin beide niet mogelijk zijn, is sprake van verzachten: mitigeren, compenseren en herstellen.

Voorbeeld toepassen zorgplicht

Voorgenomen wordt om in de winterperiode een bosplantsoen te snoeien. Na een controle blijkt dat de locatie geschikt is voor egels om te overwinteren. De zorgplicht wordt dan als volgt ingevuld.

Optie 1. Aanpassen werkzaamheden

Effecten voorkomen: de snoei wordt uitgesteld tot na de overwinteringsperiode van egel. In dit voorbeeld is dit een minder geschikte mogelijkheid doordat buiten deze periode sprake is van het broedseizoen en rekening moet worden gehouden met broedende vogels. Alleen de maanden augustus en september zijn dan een optie.

Met name in augustus is dan nog steeds grote kans op aanwezige, broedende vogels.

Effecten beperken/herstellen: slechts een deel van het bosplantsoen wordt gesnoeid, dusdanig dat het geschikt blijft voor egels om te overwinteren. Tijdens de uitvoering blijft men alert op de aanwezigheid van egels en voorkomt schade van en aan dieren.

Optie 2. Aanpassen omstandigheden

Een goede voorbereiding is het halve werk en zorgt ervoor dat de planning kan worden aangehouden. Egels overwinteren op droge plekken, bijvoorbeeld onder een takkenril die de regen afvangt, waar zij in de grond een kommetje uitgraven. Bij voorkeur is dit in een laag bladeren (mullige laag) zodat een zo warm mogelijke plek wordt gecreëerd. Doordat de werkzaamheden vooraf, dus buiten de kwetsbare winterperiode, zijn gepland kan het bosplantsoen vooraf ongeschikt worden gemaakt voor egel als overwinteringsplaats. Door in augustus/september (indien nodig herhaaldelijk) de bladlaag te verwijderen en takkenhopen weg te nemen, zullen in/eind oktober egels die opzoek gaan een plekje, het bosplantsoen mijden door het ongeschikt is.

Zorg er dan wel voor dat ten minste één maar bij voorkeur meerdere andere locaties nabij wel geschikt of extra aantrekkelijk worden gemaakt als overwinteringsplaats voor egel. Dit kan worden gedaan door bijvoorbeeld het blad en takkenhopen van het bosplantsoen waar wordt gewerkt, te verplaatsen naar een plek waar geen werkzaamheden zijn gepland. Hiermee wordt ervoor zorggedragen dat egels een geschikte overwinteringsplaats kunnen vinden én de planning kan worden aangehouden.

Optie 2 is voor meer soorten toepasbaar. Met name het aanbieden van een alternatief en het terugbrengen van een functie zorgt ervoor dat soorten altijd een plek hebben, houden en hun (jaar)cyclus kunnen voltooien.

2.2.8 Zorgvuldig handelen

In het kader van de zorgplicht moet zorgvuldig worden gehandeld: wanneer een bepaalde handeling wordt verricht die negatieve gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, moeten de aanwezige natuurwaarden bekend zijn, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarop van het handelen. Bij de uitvoering van de handeling zijn de drie pijlers leidend die bij Zorgplicht zijn genoemd, namelijk: effecten voorkomen, effecten beperken en effecten herstellen (ongedaan maken).

2.2.9 Ecologisch werkprotocol

Het ecologisch werkprotocol, ook wel plan van aanpak genoemd, is een heel belangrijk document als wordt gewerkt met de Gedragscode en de Gedragscode wordt toegepast. Daarin staat namelijk overzichtelijk in welke keuzen zijn gemaakt en wordt verantwoording afgelegd hoe de Gedragscode op juiste wijze wordt toegepast om te voldoen aan de Wet natuurbescherming.

In het ecologisch werkprotocol worden de maatregelen uitgewerkt die zijn genomen om negatieve effecten (schade aan) op flora en fauna te voorkomen dan wel te beperken. In het document wordt bij de planvorming het zorgvuldig handelen uitgewerkt en aangevuld tijdens de werkvoorbereiding en uitvoering.

3 Beschermde soorten in gemeente Zaanstad en monitoring

3.1 Beschermde soorten in gemeente Zaanstad

Het typerende landschap in de gemeente vormt leefgebied voor diverse soorten, waaronder ook beschermde soorten. Zo komt de noordse woelmuis in de regio voor, een bijzondere soort die zich alleen in delen van West-Nederland ophoudt. Ook maakt de gemeente onderdeel uit van belangrijk gebied voor meervleermuis.

3.2 Monitoren en de NDFF

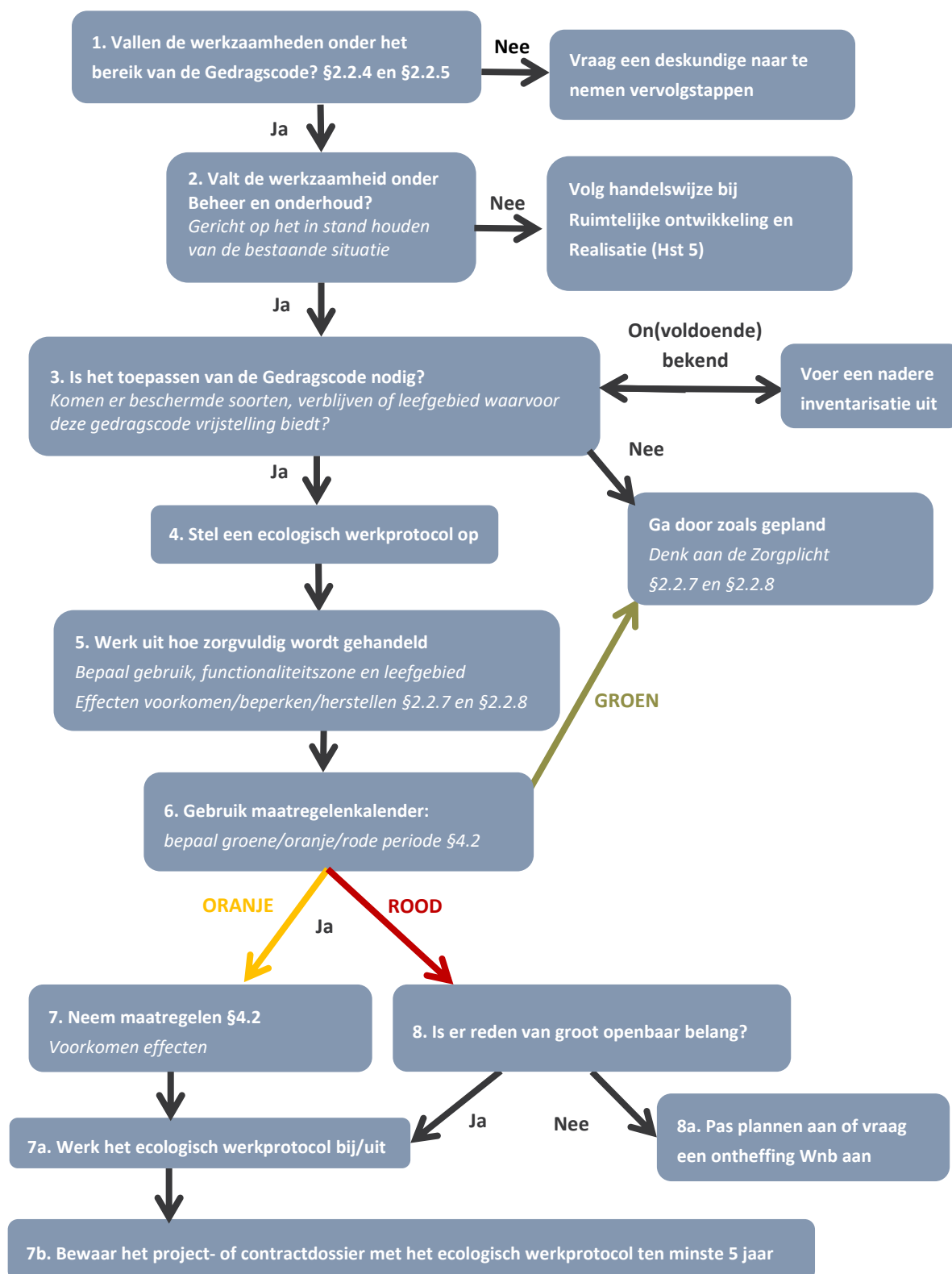
Bij het monitoren van soorten worden periodiek, op dezelfde wijze en op dezelfde locaties inventarisaties uitgevoerd. Deze gegevens geven inzicht in het voorkomen van soorten, zoals aantallen en het verspreidingsgebied en hoe de soorten of populaties zich in de loop van de tijd ontwikkelen. Wageningen University Centre (WUR) heeft middels Meetnet Biodiversiteit Zaanstad (2018) onderzoek gedaan om de monitoring van soorten in Zaanstad gestructureerd en uniform te laten verlopen. Daarbij is een meetinstrument ontwikkeld en opgezet en advies gegeven hoe informatie vast te leggen en ervoor te zorgen dat het Meetnet functioneel blijft. Onder de meetnetten vallen ook veel soorten die onder de Wet natuurbescherming beschermd zijn. Binnen deze monitoring wordt gebruik gemaakt van de landelijke database om de gegevens op te slaan, namelijk de Nationale Databank Flora en Fauna. Deze database bevat alleen gevalideerde gegevens en is daardoor een betrouwbare bron wanneer wordt onderzocht of op een werklocatie beschermde soorten voorkomen. Let op: deze informatiebron kan soorten niet uitsluiten! Dit houdt in dat als een beschermde soort niet in de NDFF is opgenomen, dit niet betekent dat de soort er ook niet voorkomt. De NDFF dient daarmee als achtergrond informatie. De Zaanatlas, welke voorheen werd gebruikt als database (voor monitoringsresultaten), wordt niet meer actueel gehouden en vervalt daarmee als informatiebron.

3.3 Monitoringsgegevens als uitgangspunt

Doordat er niet vanuit kan worden gegaan dat de NDFF compleet is en voldoende informatie geeft om soorten uit te sluiten, is belangrijk te weten waar data mist en waar onderzoek nog nodig is. Een overzicht van de in Zaanstad voorkomende beschermde soorten die zijn ingevoerd in de NDFF, is weergegeven in Bijlage 1. Van broedvogels zijn alleen de vogels die een jaarrond beschermde nesten hebben, opgenomen en vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving. Uiteraard zijn alle broedvogels met in gebruik zijnde nesten beschermd.

4 Bestendig beheer of onderhoud

Te doorlopen stappen bij werkzaamheden die onder beheer- en onderhoudswerkzaamheden vallen (Afbeelding 2).

Afbeelding 2. Stroomschema te doorlopen stappen bij bestendig beheer en onderhoud.

4.1 Aanpak werkzaamheden

Stap 1 en 2. Gebruik Gedragscode voor beheer en onderhoud

Wanneer werkzaamheden gaan plaatsvinden, wordt allereerst gekeken of deze vallen onder het bereik van de Gedragscode (Stap 1) en of sprake is van beheer of onderhoudswerkzaamheden (Stap 2) zoals snoeien, kappen, maaien en plaatsen van hekwerken. Zo ja, dan is het Stroomschema (Afbeelding 2) van toepassing.

Stap 3. Beschermde soorten/ functies

Daarna wordt onderzocht of sprake is van beschermde soorten/functies. Hierbij wordt aangetoond dan wel uitgesloten van:

- aanwezige beschermde soorten
- (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen en/of essentieel leefgebied
- betekenis van de werklocatie in relatie tot de landelijke of regionale staat van instandhouding van de soort.

Doordat informatiebronnen geen actuele informatie geven of de potentie van een werklocatie voor een soort weergeven, is het veelal nodig dat een ecologisch deskundige een veldbezoek uitvoert naar de potentie van het gebied voor beschermde soorten. Gegevens vanuit de NDFF wordt daarbij gebruikt als achtergrond informatie. In bijlage 1 is een overzicht van beschermde soorten in gemeente Zaanstad weergegeven, die bekend zijn in de NDFF. De gegevens die worden toegepast zijn ten hoogste drie jaar oud voor vogels en habitatrictlijnsoorten en maximaal vijf jaar oud voor overige soorten. Een ecologisch deskundige bepaalt of de soortinformatie actueel en volledig is.

In bijlage 2 wordt een overzicht getoond dat als handvat kan worden gebruikt om te bepalen welke soorten te verwachten zijn per type werkzaamheid. Let op, het overzicht in bijlage 2 is slechts een handvat. Een veldbezoek en literatuuronderzoek (waaronder bijvoorbeeld de NDFF) door een ter zake kundige zijn altijd noodzakelijk.

Is on(voldoende) bekend of sprake is van aanwezige beschermde soorten, functies of essentieel leefgebied? Dan is een nadere inventarisatie nodig. In bijlage 3 wordt aangegeven welke systematiek daarbij is vereist. Let op: dit onderzoek moet worden verricht in specifieke perioden van het jaar en heeft daardoor mogelijke consequenties voor de planning/uitvoering.

Als sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten of functies, moet worden nagegaan of er verboden (in beperkte mate) worden overtreden:

- Is er kans op het doden van individuen, verstoren en beschadigen rust- en voortplantingsplaatsen?
- Is er kans op een overtreding van het verbod (opzettelijk) verstoren?

Zo nee, het toepassen van de Gedragscode is niet nodig. Let wel op de algemene zorgplicht (§2.2.7 & §2.2.8). Zo ja, werk dan het zorgvuldig handelen uit om negatieve effecten te voorkomen, te beperken dan wel te verzachten (mitigeren).

Stap 4. Ecologisch werkprotocol

Stel een ecologisch werkprotocol op (ook wel plan van aanpak genoemd) en leg gegevens vast: maak per locatie een lijst met de daar voorkomende/ te verwachten beschermde soorten, rust- en voortplantingsplaatsen of leefgebieden. Geef weer of de werklocatie een functie heeft als (onderdeel van) essentieel leefgebied. Zo ja, geef op een (digitale) kaart de afzonderlijke groeiplaatsen en vaste rust- en voortplantingsplaatsen zo nauwkeurig mogelijke weer zodat deze in het veld zijn te herkennen. Gebruik bijvoorbeeld coördinaten.

Stap 5. Zorgvuldig handelen

Indien één of meer beschermde soorten zeker of mogelijk op de werklocatie voorkomen, wordt als volgt gehandeld:

- Op basis van de soort wordt per verblijf/ leefgebied door een ecologisch deskundige bepaald wat de verstoringsvrije afstand is, de kwetsbare periode en de functionaliteitszone (bijvoorbeeld de in- en uitvliegruimte, constant leefklimaat bij een voortplantingsplek, voedsel en bereikbaarheid van een voortplantingslocatie).

Stap 6 en 7. Overtreding voorkomen: toepassen maatregelenkalender

De vervolgstap betreft het zorgvuldig handelen. Wat dit precies inhoudt, is reeds nader omschreven in §2.2.7 en §2.2.8. Het toepassen van de Maatregelenkalender (§4.2) geeft invulling aan het zorgvuldig handelen. Het uitgangspunt hierbij is dat bij de uitvoering van werkzaamheden rekening wordt gehouden met de meest kwetsbare perioden van beschermde soorten: die van voortplanting en (indien van toepassing) winterrust. Hiervoor wordt de stoplichtbenadering gehanteerd. In de meest kwetsbare perioden worden werkzaamheden voor bepaalde soorten in principe vermeden. Als dat niet kan, worden aanvullende maatregelen genomen om toch te voldoen aan de groene periode, zoals het aanpassen van de projectplanning dan wel het uitstellen van de werkzaamheden.

Let op: Met een rode of oranje periode hoeft dus geen rekening gehouden te worden als de soort of soortgroep *niet* in een plangebied aanwezig is of als het plangebied voor deze soort geen essentiële functie heeft.

Stap 7a. Ecologisch werkprotocol

Werk het ecologisch werkprotocol bij. De afspraken tussen initiatiefnemer en opdrachtnemer worden per soort vastgelegd in het ecologisch werkprotocol (Bijlage 4).

Stap 8. Overtreding beperken (rode periode)

Indien het voorkomen van nadelige effecten niet mogelijk is, ook niet met het nemen van mitigerende maatregelen, is het in bepaalde situaties mogelijk om met het toepassen van de Gedragscode in beperkte mate verblijfplaatsen te beschadigen/ te vernielen of individuen te vangen of te verstoren. Er moet dan sprake zijn van groot openbaar belang. Hiervoor gelden de volgende criteria:

- De werkzaamheden vallen onder een bij wet genoemd belang
- De werkzaamheden moeten op die locatie worden uitgevoerd (noodzaak aantonen)
- De werkzaamheden moeten op dat moment worden uitgevoerd (noodzaak aantonen)
- Er is geen andere werkwijze mogelijk om de werkzaamheden uit te voeren (onderbouwen).

Bij bestendig beheer en onderhoud is dit mogelijk voor alle wettelijk beschermde soorten. Werk het ecologisch werkprotocol bij. De afspraken tussen initiatiefnemer en opdrachtnemer worden per soort vastgelegd in het ecologisch werkprotocol (Bijlage 4).

Geen beschermde soorten/ functies, wel Gedragscode

Als er geen sprake is van een overtreding, dan hoeft de Gedragscode niet te worden gebruikt. De Gedragscode mag wel worden gebruikt; het wordt zelfs aangeraden om volgens de Gedragscode te werken, om aantoonbaar te handelen conform de zorgplicht.

4.1.1 Noodzakelijke documenten

Op de werklocatie zijn de volgende documenten aanwezig:

- Gedragscode.
- Besluit van gemeente om onder de Gedragscode te werken.
- Aanvullende documenten als de gemeente die opstelt.
- Ecologisch Werkprotocol.

4.1.2 Verwerking data gemeente Zaanstad:

- De stadsecoloog van gemeente Zaanstad wordt verantwoordelijk gesteld voor het invoeren van waarnemingen van beschermde soorten in de NDFF, zowel data vanuit onderzoeken en monitoringen als van ‘losse’ waarnemingen.
- Verspreidingsgegevens van beschermde soorten die beschikbaar komen bij inventarisaties worden door initiatiefnemers van een ruimtelijke ingreep of van beheer- en onderhoudswerkzaamheden ‘om niet’ beschikbaar gesteld.

4.1.3 Onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden

Wanneer onder de Wnb beschermde soorten onverwacht worden aangetroffen en er kans is op het overtreden van verbodsbepalingen van de Wnb, wordt het werk per direct stilgelegd en wordt direct contact opgenomen met een ter zake kundige. Het werk kan pas doorgang vinden na het ecologisch advies van de ter zake kundige.

4.2 Maatregelenkalender

4.2.1 Stoplichtbenadering

De maatregelen in deze Maatregelenkalender zijn een uitwerking van de stoplichtbenadering. Hieronder staat wat de stoplichtbenadering precies inhoudt. Als u volgens deze Leidraad werkt, dient u zich hieraan te houden.

Veilige periode om te werken

In werkgebieden waar beschermde soorten voorkomen, wordt gewerkt in veilige perioden, zoals met GROEN aangegeven in deze Maatregelenkalender. In deze perioden kan zonder aanvullende maatregelen worden gewerkt.

Onveilige periode om te werken

In werkgebieden waar beschermde soorten voorkomen, kan in de onveilige/kwetsbare perioden worden gewerkt, mits de aanvullende maatregelen worden genomen. In de Maatregelenkalender zijn deze onveilige kwetsbare perioden met ORANJE aangegeven en wordt vermeld welke maatregelen moeten worden genomen.

Verboden perioden om te werken

In werkgebieden waar beschermde soorten voorkomen, worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de verboden perioden, tenzij een aantoonbare calamiteit of reden van groot openbaar belang het noodzakelijk maakt de werkzaamheden in die periode uit te voeren. Dit moet worden verantwoord en worden vastgelegd om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen en de daarbij horende gevolgen. In de Maatregelenkalender zijn deze “verboden perioden” met ROOD aangegeven.

In de volgende paragrafen staat per type werkzaamheid uitgewerkt hoe u dient te handelen als er beschermde soorten aanwezig zijn. De paragrafen bevatten de volgende onderdelen:

- Een kalender met veilige, onveilige en verboden perioden, uitgesplitst naar verschillende groepen beschermde soorten.
- Een lijst met concrete en praktische maatregelen per soortgroep. U neemt deze maatregelen in de oranje en rode perioden.

Natuur houdt zich niet aan kalenders!

De vogels bepalen de broedperiode, niet de kalender! Veranderingen in weersomstandigheden, bijvoorbeeld als gevolg van weersomstandigheden en klimaatverandering, veroorzaken verschillen in het seizoensritme van planten en dieren. Daardoor kunnen bijvoorbeeld vogels eerder of later beginnen met broeden. De

Maatregelenkalender zal dus niet altijd in overeenstemming zijn met het seizoensritme van planten en dieren. De handhaving van de wet richt zich op overtredingen van de Wet natuurbescherming, dus of een soort daadwerkelijk aanwezig is. De maatregelen in de Maatregelenkalender, waaronder de stoplichtbenadering, zijn een hulpmiddel om overtredingen te voorkomen. U moet altijd scherp blijven opletten dat u schade aan beschermde plant- en diersoorten voorkomt. Dat geldt ook op plaatsen en momenten, waarvan u dacht dat er geen kans op schade aan beschermde soorten kon optreden. De Maatregelenkalender noch de kaart met beschermde soorten betekenen een vrijbrief om onzorgvuldig te handelen.

4.2.2 Onderverdeling van de werkzaamheden

Hierna volgt een uitwerking per type werkzaamheden, waarbij de stoplichtbenadering per soortgroep wordt weergegeven. Daarna wordt per beheercategorie de verwachtingswaarde algemeen aangegeven. In de uitwerkingen worden de volgende afkortingen gebruikt:

Afkorting	Beschermde soorten
B	Broedvogels
B+	Broedvogels met jaarrond beschermde nesten
VL	Vleermuizen
Z	Overige zoogdieren (zoals noordse woelmuis, waterspitsmuis, kleine marters)
Vs	Vissen
R	Reptielen
A	Amfibieën
L	Libellen/Insecten
P	Planten

4.2.3 Plaatsen vervangen hekken, rasters

Indien door het plaatsen van hekken of rasters ongewenste barrièrewerking tussen leefgebieden van beschermde soorten (noordse woelmuis, waterspitsmuis, kleine marters, ringslang en rugstreeppad) optreedt en mitigatie niet mogelijk is, en er is geen sprake van groot openbaar belang (Afbeelding 2 – stap 8) dan dient een ontheffing ex artikel 3.1, 3.5 en/of 3.10 van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig, zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd:

Planten: Bij werkzaamheden in het groeiseizoen worden beschermde planten gemarkeerd. Mocht beschadiging van de groeiplaats onvermijdelijk zijn, dan wordt in overleg met een ter zake kundige en na de zaadzetting de beschermde planten uitgestoken en op geschikte groeiplaatsen in de nabije omgeving overgezet. Beschermde planten die na de zaadzetting niet meer zichtbaar zijn worden van tevoren gemarkeerd. De precieze periode verschilt per soort.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Bij de plaats van hekken en rasters die niet passeerbaar zijn voor dieren wordt rekening gehouden met verblijfplaatsen van zoogdieren zoals noordse woelmuis, waterspitsmuis en kleine marters. Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zolang er geen sprake is van ongewenste toenemende barrièrewerking voor de dieren. De ongewenstheid wordt bepaald door een ter zake kundige.

Broedvogels: Bij werkzaamheden in het broedseizoen nabij bosplantsoen of opgaande begroeiing wordt rekening gehouden met broedvogels. In gebruik zijnde nesten van broedvogels worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: Bij de plaats van hekken en rasters die niet passeerbaar zijn voor ringslang wordt rekening gehouden met verblijfplaatsen, broeihopen en zon- en foerageerplekken. Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zolang er geen sprake is van een toenemende barrièrewerking voor de ringslang. De mate van toename wordt bepaald door een ter zake kundige.

Amfibieën: Bij de plaats van hekken en rasters die niet passeerbaar zijn voor amfibieën, wordt rekening gehouden met de voortplantingsplaatsen, zomer- en winterverblijven van amfibieën. De werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zolang er geen sprake is van toenemende barrièrewerking voor amfibieën. De mate van toename wordt bepaald door een ter zake kundige.

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Niet van toepassing.

4.2.4 Snoeien, kappen en vervangen van alleenstaande bomen/laanbeplanting

(voor bomen in beplanting zie bosplantsoen en bos)

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig, zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Bij werkzaamheden in het groeiseizoen worden beschermde planten gemarkeerd en ontzien.

Vleermuizen: Bomen met holten, spleten of rottingsgaten geschikt voor vleermuizen worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. Kunnen de bomen met holten niet worden ontzien, is nader onderzoek nodig naar de functie van deze voor vleermuizen.

Laanbomen met een functie als vliegroute voor vleermuizen worden in jaren gefaseerd gedund in de winterperiode (oktober – februari) zodat de functie blijft behouden. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald of herplant noodzakelijk is. Indien door de dunning het functioneren van de vliegroute wordt aangetast, is ontheffing ex artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Overige zoogdieren: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien.*

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare

periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Vos: Eventueel aanwezige burchten blijven zoveel mogelijk behouden.

Broedvogels: Bomen met in gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/broedhol kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand). Bomen met bewoonde of bewoonbare horsten van roofvogels worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van de horst kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: Indien de plek onderdeel is van een overwinteringsplaats wordt in overleg met een ter zake kundige bepaald óf en hoe de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.*

Amfibieën:*

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Niet van toepassing.

* Snoeiafval: Het snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door grondgebonden zoogdieren als egel, amfibieën of andere dieren.

Mogelijk van toepassing bij:

Stadsbos, standaard bomen in jeugdfase, halfwasfase en volwassenfase, vormbomen en overige bomen zoals fruitbomen.

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Stadsbos jeugdfase 1-10 jaar (1x/4jr snoeien)	B, B+, (VL), (Z), A, R, (L)
Stadsbos gesloten ouder dan 10 jaar (1x/8jr snoeien)	B, B+, VL, (Z), A, R, (L)
Standaard bomen in jeugdfase (inclusief aanslagfase), wel en niet vrijuitgroeïend	B, (B+), VL, (R)
Standaard bomen halfwasfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R)
Standaard bomen in volwasfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (L)
Standaard bomen in eindfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (L)
Vormbomen, knotbomen, bolbomen, leibomen, gekandelaberde bomen standaard en intensief, parasolbomen	B, B+, VL, (R)
Overige bomen, Fruitbomen	B, B+, VL, (R), (L)

4.2.5 Snoeien, dunnen van hakhout, struweel, bosplantsoen en bos

Dit betreft het snoeien en dunnen op enkele plekken of in beperkte mate verspreid door het hakhout, struweel, bosplantsoen of bos, wat daardoor blijft behouden.

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Bij werkzaamheden in het groeiseizoen worden beschermde planten gemarkeerd en ontzien.

Vleermuizen: Bomen met holten, spleten of rottingsgaten geschikt voor vleermuizen worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. Kunnen de bomen met holten niet worden ontzien, is nader onderzoek nodig naar de functie van deze voor vleermuizen. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er de boom gewerkt kan worden, de velrichting is altijd van kolonieboom afgekeerd.

Overige zoogdieren: Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Bij het verwijderen van struikgewas en groen één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken. Muizen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien*.

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Vos: aanwezige burchten blijven zoveel mogelijk behouden.

Broedvogels: Bomen met in gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/broedhol kan worden gewerkt (verstoringvrije afstand). Bomen met bewoonde of bewoonbare horsten van roofvogels worden op kaart aangegeven en bij werkzaamheden ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van de horst kan worden gewerkt (verstoringvrije afstand).

Reptielen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden rust- en verblijfplaatsen als bladhopen, oeverstroken en bosranden ontzien. Indien de plek onderdeel is van een overwinteringsplaats wordt in overleg met een ter zake kundige bepaald of en hoe de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Amfibieën: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden voortplantingswateren en hun oeverstroken ontzien.*

Vissen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden voortplantingswateren en hun oeverstroken ontzien.

Insecten: Niet van toepassing.

* Snoeiafval: Het snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door grondgebonden zoogdieren als egel, amfibieën of andere dieren.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Bosplantsoen	B, B+, VL, (Z), A, R, (P)
Natuurvriendelijk bosplantsoen	B, B+, VL, (Z), A, R, (P)
Stadsbos jeugdfase 1-10 jaar (1x/4jr snoeien)	B, B+, (VL), (Z), A, R, (P)
Stadsbos gesloten ouder dan 10 jaar (1x/8jr snoeien)	B, B+, VL, (Z), A, R, (P)
Standaard bomen in jeugdfase (inclusief aanslagfase), wel en niet vrijuitgroeïend	B, (B+), VL, (R), (P)
Standaard bomen halfwasfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (P)
Standaard bomen in volwasfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (P)
Standaard bomen in eindfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (P)
Overige bomen, Fruitbomen	B, B+, VL, (R), (P)

4.2.6 Verjongingssnoei, terugzetten (bos)plantsoen

Bij verjongingssnoei van het (bos)plantsoen wordt het hele gedeelte/stuk teruggezet waardoor geen delen behouden blijven.

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels		X	X	X	X	X	X	X				
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											
X	Activiteit niet uitvoeren											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Bij werkzaamheden in het groeiseizoen worden beschermde planten gemarkeerd en ontzien.

Vleermuizen: Bij aanwezigheid van bomen met holten, spleten of rottingsgaten geschikt voor vleermuizen, is nader onderzoek nodig naar de functie van deze voor vleermuizen. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand van de boom gewerkt kan worden, de velrichting is altijd van kolonieboom afgekeerd. Als uit het nader onderzoek blijkt dat de boom een essentiële functie heeft voor vleermuizen, handel dan zoals is aangegeven bij stap 8: ga na of er een reden van groot openbaar belang is (Abeelding 2) en handel hierna.

Overige zoogdieren: Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft rondom het (bos)plantsoen voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Bij het verwijderen van struikgewas en groen één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken. Het snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door grondgebonden zoogdieren.

Muizen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien*.

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Vos: aanwezige burchten blijven zoveel mogelijk behouden.

Broedvogels: Bomen/plantsoen terugzetten buiten het broedseizoen, zijnde buiten de periode maart tot en met half juli. Voor de start controleren op aanwezige nesten en altijd alert zijn op aanwezige nesten en jongen. Indien deze worden aangetroffen, wordt het werk per direct stilgelegd en wordt direct contact opgenomen met een ter zake kundige. Het werk kan pas doorgang vinden na het ecologisch advies van de ter zake kundige. Bomen met in gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart aangegeven en nader onderzoek vindt plaats of sprake is van gebruik van dit nest door een vogel met jaarrond beschermd nest. Indien deze worden aangetroffen, handel dan zoals is aangegeven bij stap 8: ga na of er een reden van groot openbaar belang is (Abeelding 2) en handel hierna. Een ter zake kundige bepaald tot welke afstand er van de horst kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt onderzocht of het werkgebied geschikt leefgebied is voor beschermde reptielen zoals ringslang en/of zandhagedis. Wanneer alleen sprake is van geschikt overwinteringsgebied (holletjes in de grond), werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode. Voor ringslang is dit van oktober tot en met februari, voor zandhagedis vanaf eind september tot en met begin april. Wanneer alleen sprake is van geschikt voortplantingsgebied, werken buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. Voor ringslang is dit van eind maart tot eind mei, voor zandhagedis vanaf eind april tot en met september. Wanneer leefgebied aanwezig is geschikt als voortplantings- en overwinteringsplaats, dan buiten de kwetsbare periode (in overleg met een ecooloog) het werkgebied ongeschikt maken. Daarnaast behouden van voldoende dekking nabij het werkgebied. Bij het verwijderen van struikgewas en groen één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken. Het snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door reptielen.

Amfibieën: Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt onderzocht of het werkgebied geschikt leefgebied is voor beschermde amfibieën zoals rugstreeppad. Wanneer alleen sprake is van geschikt overwinteringsgebied (holletjes in de grond), werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode. Voor rugstreeppad is dit van oktober/november tot en met maart. Wanneer alleen sprake is van geschikt voortplantingsgebied, werken buiten de kwetsbare voortplantingsperiode. Wanneer leefgebied aanwezig is geschikt als voortplantings- en overwinteringsplaats, dan buiten de kwetsbare periode (in overleg met een ecooloog) het werkgebied ongeschikt maken. Daarnaast behouden van voldoende dekking nabij het werkgebied. Bij het verwijderen van struikgewas en groen één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken. Het snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door amfibieën.

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Niet van toepassing.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Bosplantsoen	B, B+, VL, Z, A, R, (P)
Natuurvriendelijk bosplantsoen	B, B+, VL, Z, A, R, (P)
Stadsbos jeugdfase 1-10 jaar (1x/4jr snoeien)	B, B+, (VL), (Z), A, R, (P)
Stadsbos gesloten ouder dan 10 jaar (1x/8jr snoeien)	B, B+, VL, (Z), A, R, (P)

Standaard bomen in jeugdfase (inclusief aanslagfase), wel en niet vrijuitgroeïend	B, (B+), VL, (R), (P)
Standaard bomen halfwasfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (P)
Standaard bomen in volwasfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (P)
Standaard bomen in eindfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R), (P)
Overige bomen, Fruitbomen	B, B+, VL, (R), (P)

4.2.7 Snoeien van heesters, hagen en (rozen)struiken

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Niet van toepassing.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Het snoeiafval wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door grondgebonden zoogdieren.

Broedvogels: In gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart gemarkeerd en bij snoeien en knippen ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/broedhol kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: Niet van toepassing.

Amfibieën: Snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door amfibieën.

Vissen: Niet toepassing.

Insecten: Niet van toepassing.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Heesters en botanische rozen, halfheesters, struikrozen, hagen en blokhagen, wisselperken, vaste planten	B, (P)
Permanente en tijdelijke plantenbakken	Geen (B)

4.2.8 Maaien kort gras, gazon

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Niet van toepassing.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Niet van toepassing.

Broedvogels: In gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart gemarkeerd en bij het maaien ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/ broedhol kan worden gewerkt (verstoringvrije afstand).

Reptielen: Niet van toepassing.

Amfibieën: Percelen grenzend aan wateren met amfibieën worden overdag en niet bij regenachtig weer, in de periode juni – september gemaaid. De volwassen dieren trekken in het voorjaar 's avonds naar het water, de jonge dieren kunnen het water op regenachtige zomerdagen massaal verlaten. Indien er een situatie ontstaat dat er gedurende het maaien massaal amfibieën tussen het gras aanwezig zijn, dan dient direct het maaien te worden gestaakt en zal in overleg met een ter zake kundige worden bepaald wanneer de werkzaamheden kunnen worden hervat.

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Niet van toepassing.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Gazon (ongeveer 24x maaien)	Geen (B, A)

4.2.9 Maaien grasland, weiland

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Groeiplaats van beschermde planten worden in het veld gemarkeerd en bij maaien ontzien.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Oevers met waterspitsmuis, noordse woelmuis en/of kleine marters worden met de vingerbalk of handmatig gemaaid, gefaseerd maaien zodanig dat minimaal 50% aaneengesloten vegetatie blijft staan om dieren dekking te bieden.

Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Werk één kant op om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken.

Muizen: Bij het maaien worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien.

Maaisel wordt binnen drie dagen afgevoerd.

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Vos: Eventueel aanwezige burchten blijven zoveel mogelijk behouden.

Broedvogels: In gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart gemarkeerd en het maaien ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/ broedhol kan worden gewerkt (verstoringvrije afstand).

Reptielen (met name ringslang): Grasvegetaties met (potentiële) schuil-, rust- en voortplantingsplekken van ringslang worden ontzien. Is dit niet mogelijk, is een nader onderzoek nodig naar de functie en gebruik van deze plekken voor ringslang. Indien deze worden aangetroffen, pas stap 8 toe (Afbeelding 2).

Voer de werkzaamheden overdag uit, van binnen naar buiten, werk niet te snel en wees alert op zonnende dieren. Maai gefaseerd en laat minimaal 30 tot 50% aaneengesloten vegetatie staan om dieren dekking te bieden. Aangepast maaien door de maaibalk hoger in te stellen: op minimaal 10 cm.

Amfibieën: Percelen grenzend aan wateren met amfibieën worden overdag en niet bij regenachtig weer, in de periode juni – september gemaaid. De volwassen dieren trekken in het voorjaar 's avonds naar het water, de jonge dieren kunnen het water op regenachtige zomerdagen massaal verlaten. Indien er een situatie ontstaat dat er gedurende het maaien massaal amfibieën tussen het gras aanwezig zijn, dan dient direct het maaien te worden gestaakt en zal in overleg met een ter zake kundige worden bepaald wanneer de werkzaamheden kunnen worden hervat.

Vissen: In de paaitijd worden voortplantingswateren en hun oeverstroken ontzien.

Insecten: Niet van toepassing.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Ruw gras intensief (4x maaien)/ extensief (2x maaien)	B, Z, A, R, L, P
Hooigras of hooigras intensief (2x maaien en afvoeren) /extensief (1x maaien en afvoeren)	B, Z, A, R, L, P
Uitzichthoeken (4x maaien)	B, Z, A, R, L, P
Bollenloof: narcis/krokus	P (B)
Strand	Geen (B, A)
Wisselperken/vaste planten	B, (P)
Permanente en tijdelijke plantenbakken	Geen (B)
Boombakken	Geen (B)

4.2.10 Maaien kruidige vegetaties op bermen, dijken en velden

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Groeiplaatsen van beschermde planten worden in het veld gemarkeerd en bij maaien ontzien.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Bij het maaien één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken.

Muizen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien. Maaisel wordt binnen drie dagen afgevoerd.

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Vos: aanwezige burchten blijven zoveel mogelijk behouden.

Broedvogels: Bij aanwezigheid van in gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels, worden deze op kaart gemarkeerd en het maaien ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/ broedhol kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: (met name ringslang): Grasvegetaties met (potentiële) schuil-, rust- en voortplantingsplekken van ringslang worden ontzien. Is dit niet mogelijk, is een nader onderzoek nodig naar de functie en gebruik van deze plekken voor ringslang. Indien deze worden aangetroffen, pas stap 8 toe (Afbeelding 2).

Voer de werkzaamheden overdag uit, van binnen naar buiten, werk niet te snel en wees alert op zonnende dieren. Maai gefaseerd en laat minimaal 30 tot 50% aaneengesloten vegetatie staan om dieren dekking te bieden. Aangepast maaien door de maaibalk hoger in te stellen: op minimaal 10 cm.

Amfibieën: Percelen grenzend aan wateren met amfibieën worden overdag en niet bij regenachtig weer, gemaaid in de periode juni – september. De volwassen dieren trekken in het voorjaar 's avonds naar het water, de jonge dieren kunnen het water op regenachtige zomerdagen massaal verlaten. Indien er een situatie ontstaat dat er gedurende het maaien massaal amfibieën tussen het gras aanwezig zijn, dan dient direct het maaien te worden gestaakt en zal in overleg met een ter zake kundige worden bepaald wanneer de werkzaamheden kunnen worden hervat.

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Gefaseerd maaien zodanig dat minimaal 50% van de kruidige vegetatie blijft staan.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Ruw gras intensief (4x maaien) of extensief (2x maaien)	B, Z, A, Vs, R, L, P
Hooigras intensief (2x maaien en afvoeren) of extensief (1x maaien en afvoeren)	B, Z, A, Vs, R, L, P
Uitzichthoeken (4x maaien)	B, Z, A, Vs, R, L, P

4.2.11 Maaien oevervegetaties en rietvelden

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Groeiplaats van beschermde planten worden in het veld gemarkeerd en bij maaien ontzien.

Groeiplaats wordt na de zaadzetting van betreffende soort(en) gemaaid.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Oevers met waterspitsmuis, noordse woelmuis en/of kleine marters worden met de vingerbalk of handmatig gemaaid, gefaseerd maaien zodanig dat minimaal 50% aaneengesloten vegetatie blijft staan om dieren dekking te bieden.

Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Bij het maaien één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken.

Muizen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien. Maaisel wordt binnen drie dagen afgevoerd.

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Broedvogels: In gebruik zijnde nesten/holen van broedvogels worden op kaart gemarkeerd en het maaien ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest/ broedhol kan worden gewerkt (verstoringvrije afstand).

Reptielen: (met name ringslang): Grasvegetaties met (potentiële) schuil-, rust- en voortplantingsplekken van ringslang worden ontzien. Is dit niet mogelijk, is een nader onderzoek nodig naar de functie en gebruik van deze plekken voor ringslang. Indien deze worden aangetroffen, pas stap 8 toe (Afbeelding 2).

Voer de werkzaamheden overdag uit, van binnen naar buiten, werk niet te snel en wees alert op zonnende dieren. Maai gefaseerd en laat minimaal 30 tot 50% aaneengesloten vegetatie staan om dieren dekking te bieden. Aangepast maaien door de maaibalk hoger in te stellen: op minimaal 10 cm.

Amfibieën: Percelen grenzend aan wateren met amfibieën worden overdag en niet bij regenachtig weer gemaaid, in de periode juni – september. De volwassen dieren trekken in het voorjaar 's avonds naar het water, de jonge dieren kunnen het water op regenachtige zomerdagen massaal verlaten. Indien er een situatie ontstaat dat er gedurende het maaien massaal amfibieën tussen het gras aanwezig zijn, dan dient direct het maaien te worden gestaakt en zal in overleg met een ter zake kundige worden bepaald wanneer de werkzaamheden kunnen worden hervat.

Vissen: In de paaitijd worden voortplantingswateren en hun oeverstroken ontzien.

Insecten: Oevers met groene glazenmaker gefaseerd maaien, zodanig dat minimaal 50% van de begroeiing blijft staan.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Ruw gras intensief (4x maaien) en extensief (2x maaien)	B, Z, A, Vs, R, L, P
Hooigras intensief (2x maaien en afvoeren) en extensief (1x maaien en afvoeren)	B, Z, A, Vs, R, L, P
Rietland even jaar (1x maaien en afvoeren in even jaren) en oneven jaar (1x maaien en afvoeren in even jaren)	B, Z, A, Vs, R, L, P
Uitzichthoeken (4x maaien)	B, Z, A, Vs, R, L, P
Ruigte (niet maaien)	B, Z, A, Vs, R, L, P

4.2.12 Schonen en baggeren van watergangen, vijvers en poelen

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten			X	X	X	X	X	X				
Vleermuizen												
Overige zoogdieren			X	X	X	X	X	X				
Broedvogels												
Reptielen			X	X	X	X	X	X				
Amfibieën			X	X	X	X	X	X				
Vissen			X	X	X	X	X	X				
Insecten			X	X	X	X	X	X				
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											
X	Activiteit niet uitvoeren											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Wateren met beschermde waterplanten schonen/baggeren in september – oktober en in één richting werken. Bij het verwijderen van de watervegetatie tussen 1 november en 1 maart wordt de waterbodem ongemoeid gelaten. Bij het verwijderen van grote oppervlakten aaneengesloten en dichte watervegetatie wordt zodanig vanuit één zijde gewerkt dat dieren kunnen ontsnappen.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Oevers met waterspitsmuis, noordse woelmuis en/of kleine marters worden met de vingerbalk of handmatig en gefaseerd gemaaid zodanig dat 50% aaneengesloten vegetatie blijft staan om dieren dekking te bieden.

Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Bij het verwijderen van struikgewas en groen één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken.

Broedvogels: In gebruik zijnde nesten van broedvogels worden op kaart aangegeven en bij het schonen en/of baggeren ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt de werkafstand tot het nest bepaald (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: Ringslang: grasvegetaties met (potentiële) schuil-, rust- en voortplantingsplekken van ringslang worden ontzien. Is dit niet mogelijk, is een nader onderzoek nodig naar de functie en gebruik van deze plekken voor ringslang. Indien deze worden aangetroffen, pas stap 8 toe (Afbeelding 2).

Voer de werkzaamheden overdag uit, van binnen naar buiten, werk niet te snel en wees alert op zonnende dieren. Maai gefaseerd en laat minimaal 30 tot 50% aaneengesloten vegetatie staan om dieren dekking te bieden. Aangepast maaien door de maaibalk hoger in te stellen: op minimaal 10 cm.

Amfibieën: Schonen/baggeren in september – oktober en in één richting werken. Bij het verwijderen van grote oppervlakten aaneengesloten en dichte vegetatie wordt zodanig vanuit één zijde gewerkt dat amfibieën kunnen ontsnappen. Bij schonen tussen 1 november en 1 maart wordt de bodem ongemoeid gelaten. Bij het baggeren dient rekening te worden gehouden met amfibieën die de modder inkruipen. De op kant gezette bagger wordt in overleg met een ter zake kundige direct nagezocht op amfibieën. Gevonden exemplaren worden overgezet dan wel teruggezet. Bij overzetten alleen in hiervoor geschikt water en gelegen buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden.

Het terugzetten gebeurt pas na afronding van de werkzaamheden. Denk hierbij dan aan het tijdelijk verzamelen van de amfibieën alsmede aan het feit dat de dieren in de bakken/emmers niet bereikbaar moeten zijn voor predatoren.

Vissen: Schonen/baggeren in september – november en wordt er in één richting gewerkt. Bij het verwijderen van grote oppervlakten aaneengesloten en dichte vegetatie wordt zodanig vanuit één zijde gewerkt dat vissen kunnen ontsnappen. Bij het verwijderen van de watervegetatie tussen 1 december en 1 maart wordt de waterbodem ongemoeid gelaten. Werkzaamheden worden uitgevoerd als er geen ijs op het water ligt. Bij het baggeren wordt rekening gehouden met vissen die de modder inkruipen. De op kant gezette bagger wordt in overleg met een ter zake kundige direct nagezocht op vissen en zoetwatermossels. Gevonden exemplaren worden overgezet dan wel teruggezet. Bij overzetten alleen in hiervoor geschikt water buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden.

Het terugzetten gebeurt pas na afronding van de werkzaamheden. Denk hierbij dan aan het tijdelijk verzamelen van de vissen alsmede aan het feit dat de dieren in de bakken/emmers niet bereikbaar moeten zijn voor predatoren.

Insecten: Schonen/baggeren in september – oktober en wordt er in één richting gewerkt. Gefaseerd schonen waarbij 50% van de watervegetatie en de oevervegetatie ongemoeid blijft.

4.2.13 Onderhoud, schoonspuiten en kleine herstelwerkzaamheden van muren langs grachten, bruggen, sluizen en kunstwerken

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Groeiplaatsen van beschermde planten worden gemarkeerd en bij de onderhoudswerkzaamheden ontzien. De groeiomstandigheden worden bij herstelwerkzaamheden waar mogelijk en volgens het advies van een ter zake kundige teruggebracht. Als goede maatregelen worden getroffen om uitdroging, beschadiging, etc. te voorkomen dan kunnen in principe de werkzaamheden jaarrond plaatsvinden en bij voorkeur in de periode tussen 1 november en 1 april.

Vleermuizen: Niet van toepassing

Zoogdieren: Zorg dat er voldoende dekking en structuur aanwezig blijft voor soorten om te schuilen en zich door het landschap te verplaatsen. Bij het verwijderen van struikgewas en groen één kant op werken om dieren gelegenheid te geven te vluchten, altijd naar een groene omgeving met voldoende dekking toe werken. Muizen: Bij het vellen en verwijderen van materiaal worden oeverstroken langs water met waterspitsmuis en noordse woelmuis ontzien. Snoeiafval wordt binnen drie dagen afgevoerd.

Boommarter, bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel: Bij aanwezigheid van een potentiële rust- of verblijfplaats worden werkzaamheden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode. Voor marters is de kwetsbare periode de kraamperiode, die duurt van half maart tot en met augustus. Daarbij geldt dat in het leefgebied van deze soorten voldoende structuur en dekking aanwezig moet blijven door delen niet te bewerken (faseren).

Egel: Op locaties waar overwinterende egels aanwezig (kunnen) zijn, werkzaamheden uitvoeren buiten de kwetsbare winterperiode, die duurt van november tot globaal eind april. Daarnaast behouden van voldoende dekking. Tijdens de kraamperiode, die duurt van 1 mei tot en met eind augustus, extra alert zijn op aanwezige egels en jongen.

Broedvogels: In gebruik zijnde nesten van broedvogels worden op kaart aangegeven en bij de werkzaamheden ontzien. In overleg met een ter zake kundige wordt bepaald tot welke afstand er van het nest kan worden gewerkt (verstoringsvrije afstand).

Reptielen: Indien de plek onderdeel is van een overwinteringsplaats wordt in overleg met een ter zake kundige bepaald of en hoe de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Amfibieën: Indien de plek onderdeel is van een overwinteringsplaats wordt in overleg met een ter zake kundige bepaald of en hoe de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Niet van toepassing.

4.2.14 Begrazen van bos, graslanden en droge en natte ruige terreinen

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Indien beschermde soorten groeien op het te begrazen terrein en gevoelig zijn voor vertrapping en/of vraat, moeten deze in de oranje periode worden ontzien door het toepassen van een voldoende lage begrazingsdruk² of het uitrasteren³ van de plekken waar deze soorten groeien.

Vleermuizen: Niet van toepassing

Overige zoogdieren: Indien aanwezige beschermde soorten gevoelig zijn voor vertrapping, moeten deze in de oranje periode worden ontzien door het aanpassen van de begrazingsdruk of het uitrasteren van de plekken waar deze soorten voorkomen.

Broedvogels: Indien aanwezige broedvogels gevoelig zijn voor vertrapping moeten deze in oranje periode worden ontzien door het aanpassen van de begrazingsdruk of het uitrasteren van de plekken waar deze soorten voorkomen. Het plaatsen van nestbeschermers kan hier een alternatief voor zijn.

Reptielen en amfibieën: Indien aanwezige beschermde soorten gevoelig zijn voor vertrapping, moeten deze in oranje periode worden ontzien door het aanpassen van de begrazingsdruk of het uitrasteren van de plekken waar deze soorten voorkomen.

Vissen: Niet van toepassing.

Insecten: Niet van toepassing

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Begrazing hooglanders	B, Z, A, R, L, P
Begrazing schapen: gescheperd/drukbegrazing	B, Z, A, R, L, P

4.2.15 Overige werkzaamheden

Bij overige werkzaamheden kan worden gedacht aan werkzaamheden aan (straat)meubilair, verharding (o.a. tegels, straatstenen) en halfverharding (o.a. gravel, grind, leem, etc.).

Soorten/periode	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Reptielen												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											

² Toepassen van een voldoende lage begrazingsdruk. Dit betekent in bos en bos met open plekken maximaal 1 GVE per 3 hectare. In graslanden en droge en natte ruige terreinen betekent dit op voedselrijke bodems 1,5 GVE per hectare en op voedselarme (schrale) bodems betekent dit maximaal 1 GVE per 2 hectare. Een grootvee-eenheid (GVE) is een landbouwkundige omrekeningsfactor. Elk rund ouder dan 2 jaar en een paard ouder dan 6 maanden komt overeen met 1 GVE, een rund van 6 maanden tot 2 jaar is 0,6 GVE. Schapen en geiten komen overeen met 0,1 GVE. Bij het toepassen van schapen en/of geiten dient in vergelijking met paarden en runderen een substantieel lagere begrazingsdruk te worden aangehouden.

³ Bij een hogere begrazingsintensiteit dienen gebieden waarin voor vraat en vertrapping gevoelige soorten voorkomen, te worden uitgerasterd. Bij broedvogels kan het plaatsen van nestbeschermers een alternatief hiervoor zijn.

Voorwaarden waaronder handeling in oranje periode kan worden uitgevoerd.

Planten: Groeiplaatsen van beschermde planten worden gemarkeerd en bij de onderhoudswerkzaamheden ontzien.

Vleermuizen: Niet van toepassing.

Overige zoogdieren: Eventueel snoeiafval, zoals takkenresten, wordt binnen drie dagen afgevoerd/verwerkt zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door grondgebonden zoogdieren als egel.

Broedvogels: Niet van toepassing.

Reptielen: Niet van toepassing.

Amfibieën: Op plekken waar beschermde amfibieën zoals rugstreeppadden voorkomen eventueel snoeiafval, zoals takkenresten, en hopen zand binnen drie dagen afvoeren/verwerken zodat dit niet in gebruik kan worden genomen door rugstreeppad als schuilplek of overwinteringsplaats wanneer amfibieën naar deze plekken opzoek gaan (augustus tot en met november).

Vissen: Niet van toepassing.

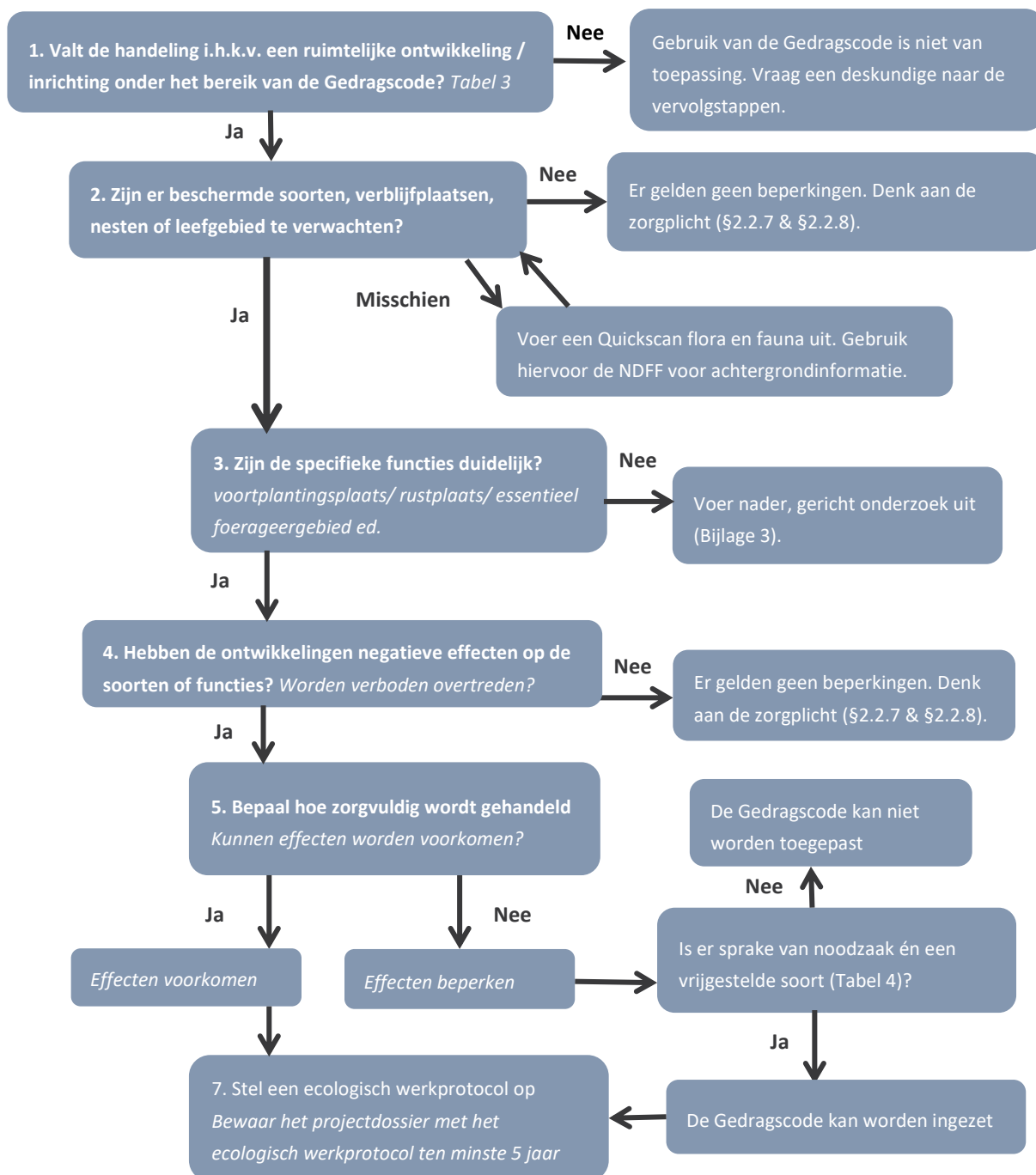
Insecten: Niet van toepassing.

Mogelijk van toepassing bij:

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Boomspiegels in verharding en in gras	Geen, (P)

5 Ruimtelijke ontwikkeling en realisatie

Onderstaand stroomschema geeft aan hoe om te gaan bij ruimtelijke ontwikkelingen met invulling van de Gedragscode.

Afbeelding 3. Stroomschema voor handelingen in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling/inrichting.

Stap 1. Gebruik Gedragscode voor Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

Wanneer werkzaamheden gaan plaatsvinden, wordt allereerst gekeken of deze werkzaamheden/handelingen vallen onder het bereik van de Gedragscode (Tabel 3). Zo ja, dan is het Stroomschema van toepassing (Afbeelding 3).

Tabel 3. Overzicht van handelingen die zijn vrijgesteld onder de Gedragscode. Bron: Koninklijke Vereniging Stadswork Nederland, 2020.

Handeling	Aantal/lengte/oppervlakte	Opmerking
Sloop van woningen (max. 4 woonlagen)	Max 20 stuks per project met een totale oppervlakte van 2000 m ²	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element omvatten. Onder element verstaan wij hier een gebied met dezelfde vier postcode cijfers.
Renovatie van woningen portiekwoningen of flats (geldt alleen voor verduurzaming)	Max. 100 stuks per project met een totale oppervlakte van 10.000 m ²	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element omvatten. Onder element verstaan wij hier een gebied met dezelfde vier postcode cijfers.
Sloop van grondgebonden bebouwing (max. 1 bouwlaag)	Maximaal 40 stuks per project met ieder een maximale oppervlakte van 15 m ²	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element omvatten. Onder element verstaan wij hier een gebied met dezelfde vier postcode cijfers.
Sloop, aanleg of renovatie van Infrastructurele kunstwerken (excl. tunnels)	Geen maximale oppervlakte aantal of lengte	
Aanleg of vernieuwing infrastructuur (bijv. voet-/fietspaden, wegen, kabels en leidingen)	Max. 1.000 m	
Watergangen, dempen (inclusief duikers)	Max. 1.000 m	Maximum breedte van 5 m. Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.
Achterstallig onderhoud van watergangen	Max. 1.000 m	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.
Dempen of aanpassen poelen	Max. 200 m	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.
Kappen boomgroep of vrijstaande boom	Max. 0,5 ha	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.
Kappen bos (aaneengesloten complex van houtopstanden met een gezamenlijke oppervlakte van ten minste 15 hectare)	Max. 0,5 ha	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.
Kappen bomenrij of laan	Max. 20 stuks	
Verwijderen struweel	Max. 1 ha	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.
Verwijderen gazon, grasland of ruigte	Max. 1 ha	Totaal van de projecten in een jaar mag maximaal 25 % van het element* omvatten.

* Onder element wordt geen vaste definitie bepaald door de Gedragscode. Het is aan de gebruiker dit nader te specificeren.

Stap 2 en 3. Beschermde soorten/ functies

Na het doorlopen van het schema wordt onderzocht of sprake is van aanwezige beschermde soorten, functies of leefgebieden. Hierbij wordt onderstaand aangetoond dan wel uitgesloten:

- o aanwezige beschermde soorten,

- (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen en/of essentieel leefgebied,
- betekenis van de werklocatie in relatie tot de landelijke of regionale staat van instandhouding van de soort.

Doordat informatiebronnen geen actuele informatie geven of de potentie van een werklocatie voor een soort weergeven, is het veelal nodig dat een ecologisch deskundige een veldbezoek uitvoert naar de potentie van het gebied voor beschermde soorten. Gegevens vanuit de NDFF wordt daarbij gebruikt als achtergrond informatie. In bijlage 1 is een overzicht van beschermde soorten in gemeente Zaanstad weergegeven, die bekend zijn in de NDFF. De gegevens die worden toegepast zijn ten hoogste drie jaar oud voor vogels en habitatrictlijnsoorten en maximaal vijf jaar oud voor overige soorten. Een ecologisch deskundige bepaalt of de soortinformatie actueel en volledig is.

In bijlage 2 wordt een overzicht getoond dat als handvat kan worden gebruikt om te bepalen welke soorten te verwachten zijn per type werkzaamheid. Let op, het overzicht in bijlage 2 is slechts een handvat. Een veldbezoek en literatuuronderzoek (waaronder bijvoorbeeld de NDFF) zijn altijd noodzakelijk.

Is on(voldoende) bekend of sprake is van aanwezige beschermde soorten, functies of essentieel leefgebied? Dan is een nadere inventarisatie nodig. In bijlage 3 wordt aangegeven welke systematiek daarbij is vereist. Let op: dit onderzoek moet worden verricht in specifieke perioden van het jaar en heeft daardoor mogelijk consequenties voor de planning/uitvoering.

Stap 4. Negatieve effecten op soorten/functies

Als sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten of functies, moet worden nagegaan of er verboden worden overtreden:

- Is er kans op het doden van individuen, verstoren en beschadigen rust- en voortplantingsplaatsen?
- Is er kans op een overtreding van het verbod (opzettelijk) verstoren?

Zo nee, het toepassen van de Gedragscode is niet nodig. Let wel op de algemene zorglicht (§2.2.7 & §2.2.8). Zo ja, werk dan het zorgvuldig handelen uit om negatieve effecten te voorkomen dan wel te beperken.

Stap 5. Zorgvuldig handelen

Indien één of meer beschermde soorten zeker of mogelijk op de werklocatie voorkomen, wordt als volgt gehandeld:

- Op basis van de soort wordt per verblijf/ leefgebied door een ecologisch deskundige bepaald wat de verstoringsvrije afstand is, de kwetsbare periode en de functionaliteitszone.

Overtreding voorkomen

Een deskundige geeft voor de soort, locatie en type werkzaamheden aan wat de verstoringsvrije afstand is, de kwetsbare gebruikperiode en de functionaliteitszone (bijvoorbeeld de in- en uitvliegruimte, constant leefklimaat bij een voortplantingsplek, voedsel en bereikbaarheid van een voortplantingslocatie). De werkzaamheden worden dusdanig uitgevoerd, dat er geen verboden worden overtreden. Gebruik voor een juiste werkwijze de Maatregelencatalogus behorend bij de Gedragscode. Werk alles uit in een ecologisch werkprotocol (Stap 7).

Overtreding beperken

Indien het voorkomen van nadelige effecten niet mogelijk is, ook niet met het nemen van mitigerende maatregelen, is het mogelijk in beperkte mate verboden te overtreden mits:

Er sprake is van een project met noodzaak, onder andere wanneer sprake is van een bij wet erkend belang (

- Tabel 2).
- Er sprake is van een vrijgestelde soort onder de Gedragscode. Dit zijn soorten met categorie 'beperken' (Tabel 4).

Soorten die zijn vrijgesteld onder de Gedragscode

Soorten die zijn vrijgesteld onder de Gedragscode zijn de soorten die in Bijlage 2 van de Gedragscode staan vermeld als 'Beperken' en in onderstaande tabel weergegeven (Tabel 4). Soorten die onder de provinciale verordening niet zijn vrijgesteld, zijn in onderstaande tabel niet opgenomen.

Tabel 4. Overzicht van soorten die zijn vrijgesteld onder de Gedragscode. Bron: Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland, 2020.

Zoogdieren – vleermuizen*	Zoogdieren - grondgebonden	Vogels
Gewone dwergvleermuis	Egel	Huismus
Gewone grootoorvleermuis	Ondergrondse woelmuis	Gierzwaluw
Rosse vleermuis	Ree	
Ruige dwergvleermuis	Tweekleurige bosspitsmuis	

* Bij werkzaamheden in de categorie 'Gebouwen en werken' en 'houtige begroeiingen' geldt de vrijstelling alleen voor zomer- en paarverblijven. Voor alle andere functies en soorten geldt dat negatieve effecten moeten worden voorkomen.

Reptielen	Amfibieën	Ongewervelden
Hazelworm	Alpenwatersalamander	Platte schijfhoren
Levendbarende hagedis	Heikikker	
Ringslang	Poelkikker	
Zandhagedis	Rugstreeppad	
	Vinpootsalamander	

Ook bij deze soorten geldt dat verboden in beperkte mate mogen worden overtreden bijvoorbeeld door te werken buiten de gebruiksperiode, binnen een deel van essentieel leefgebied te werken zodat altijd een deel ongemoeid blijft of werkwijze aanpassen. De werkwijze wordt uitgewerkt in het ecologisch werkprotocol.

Stap 7. Stel een ecologisch werkprotocol op

De werkwijze om negatieve effecten op soorten/functies te voorkomen of te beperken, worden per soort nader beschreven in het ecologisch werkprotocol. Ook worden de afspraken tussen initiatiefnemer en opdrachtnemer vastgelegd in het ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol vormt de project specifieke uitwerking van de Gedragscode en omvat de volgende onderdelen:

1. Algemene werkbeschrijving.
2. Risicoanalyse.
3. Risicomanagement.
4. Verzamelen en uitwisselen gegevens.
5. Communicatie.

Een voorbeeld is weergegeven in Bijlage 4.

6 Implementatie van de leidraad

6.1 Toepassen van monitoring

In het Goedkeuringsbesluit van de Gedragscode is opgenomen dat de houder van de Gedragscode drie jaar na goedkeuring van de Gedragscode jaarlijks een evaluatie uitvoert naar de doeltreffendheid en werkbaarheid van de Gedragscode. Er dient dan één activiteit per gemeente te worden gemonitord. Het verslag van de monitoring moet naar RVO worden gestuurd.

Stadswerk Nederland is houder van de Gedragscode, waarmee de monitoringsverplichting bij hen ligt en hun verantwoordelijkheid is. Zij hebben de wijze en uitvoering van monitoring niet gecommuniceerd of uitgerold naar gemeenten, die de Gedragscode daadwerkelijk gebruiken. Daarmee is gemeente Zaanstad niet verplicht tot het uitvoeren van monitoring. Geadviseerd wordt om toch te monitoring omdat:

- Daarmee inzichtelijk wordt hoe effectief eigen maatregelen zijn.
- Om aan te tonen wat de effecten zijn van de maatregelen.
- Als het ware een 'Bewijs van goed gedrag/inzet'.

Het doel van monitoren is om te bepalen of de uitgevoerde maatregelen het gewenste effect hebben gehad op beschermde soorten. Om dit inzichtelijk te krijgen is het van belang soorten te monitoren. In gemeente Zaanstad zijn meerdere protocollen beschikbaar voor het monitoren van soorten en worden door werkgroepen meerdere soortgroepen reeds gemonitord, deels in opdracht van Gemeente Zaanstad middels het Meetnet Biodiversiteit. Dit meetnet is opgezet om de biodiversiteit te bevorderen. Er is een evaluatierapport opgesteld van de uitgevoerde monitoring tussen 2015 – 2020 (Wynia, 2021). Daaruit blijkt dat er hiaten zijn in de onderzoeksinspanning: sommige van de paraplu-soorten (ook wel kritische soorten) worden conform het Meetnet Biodiversiteit Zaanstad gemonitord, bij andere soorten heeft slechts op één meetpunt monitoring plaatsgevonden. In zomer 2021 zijn gesprekken gevoerd deze monitoring een vervolg te geven. De monitoring wordt zodanig ingericht dat deze ondersteunend is voor de Leidraad/Gedragscode. De gegevens die middels deze monitoring worden verzameld, worden ingevoerd in de NDFF.

Aanbevolen wordt met de werkgroepen in gesprek te blijven/gaan, zodat de gemeente op de hoogte is van monitoringen die worden uitgevoerd. Daarbij wordt aanbevolen te richten op soorten en soortgroepen waarvoor, bij het uitvoeren van werkzaamheden, vrijstelling van de Gedragscode wordt gebruikt.

In het kader van biodiversiteit is het ideaal alle soortgroepen te monitoren. Doordat dat qua tijd en inzet meestal niet haalbaar is, kan worden gekozen voor een soortgroep waarbij effecten op korte termijn zichtbaar zijn. Denk daarbij aan:

- Vlinders: dagvlinders en dag actieve nachtvlinders.
- Libellen.
- Broedvogels.

Waarbij gebruik wordt gemaakt van landelijke meetnetten.

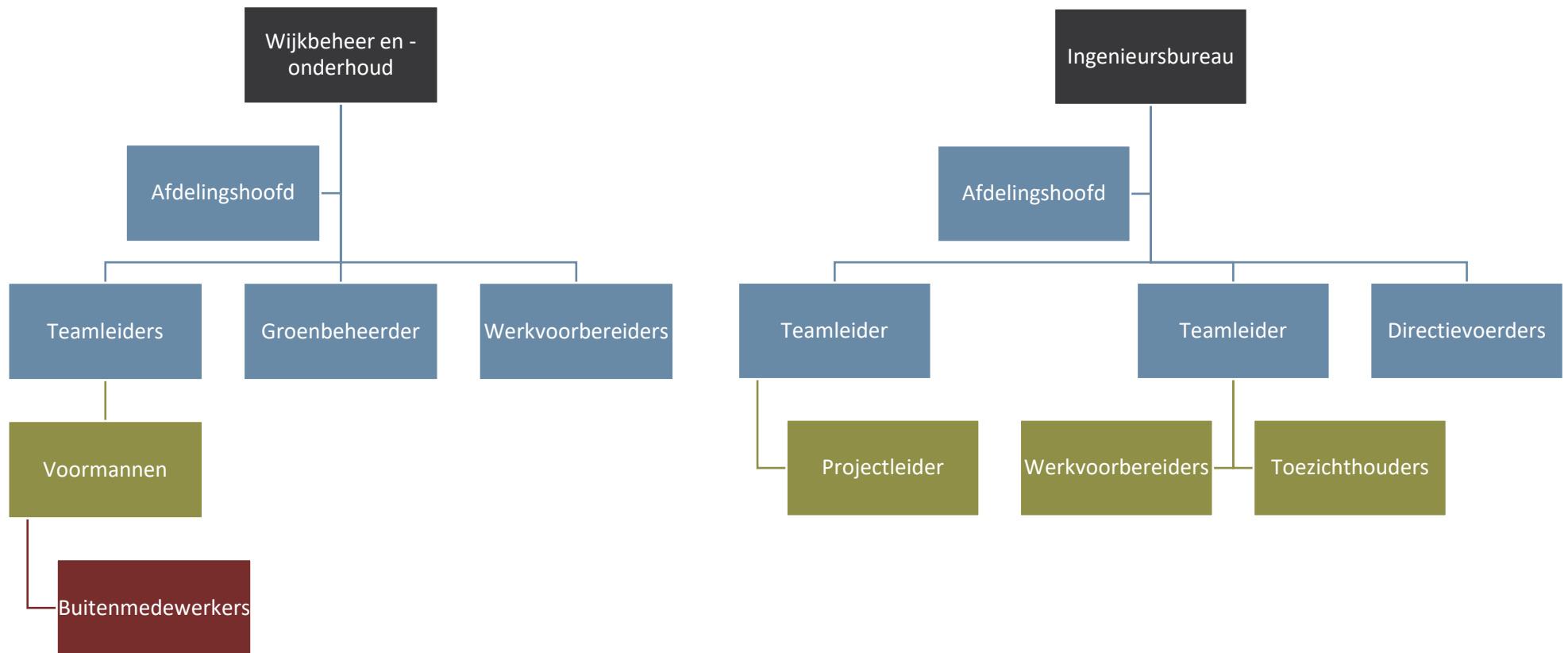
Belangrijk daarbij is dat alle data wordt toegevoegd in de NDFF zodat een actuele en zuivere uitgangspositie is.

Om zelf te leren van de Gedragscode en het werkproces te optimaliseren kan:

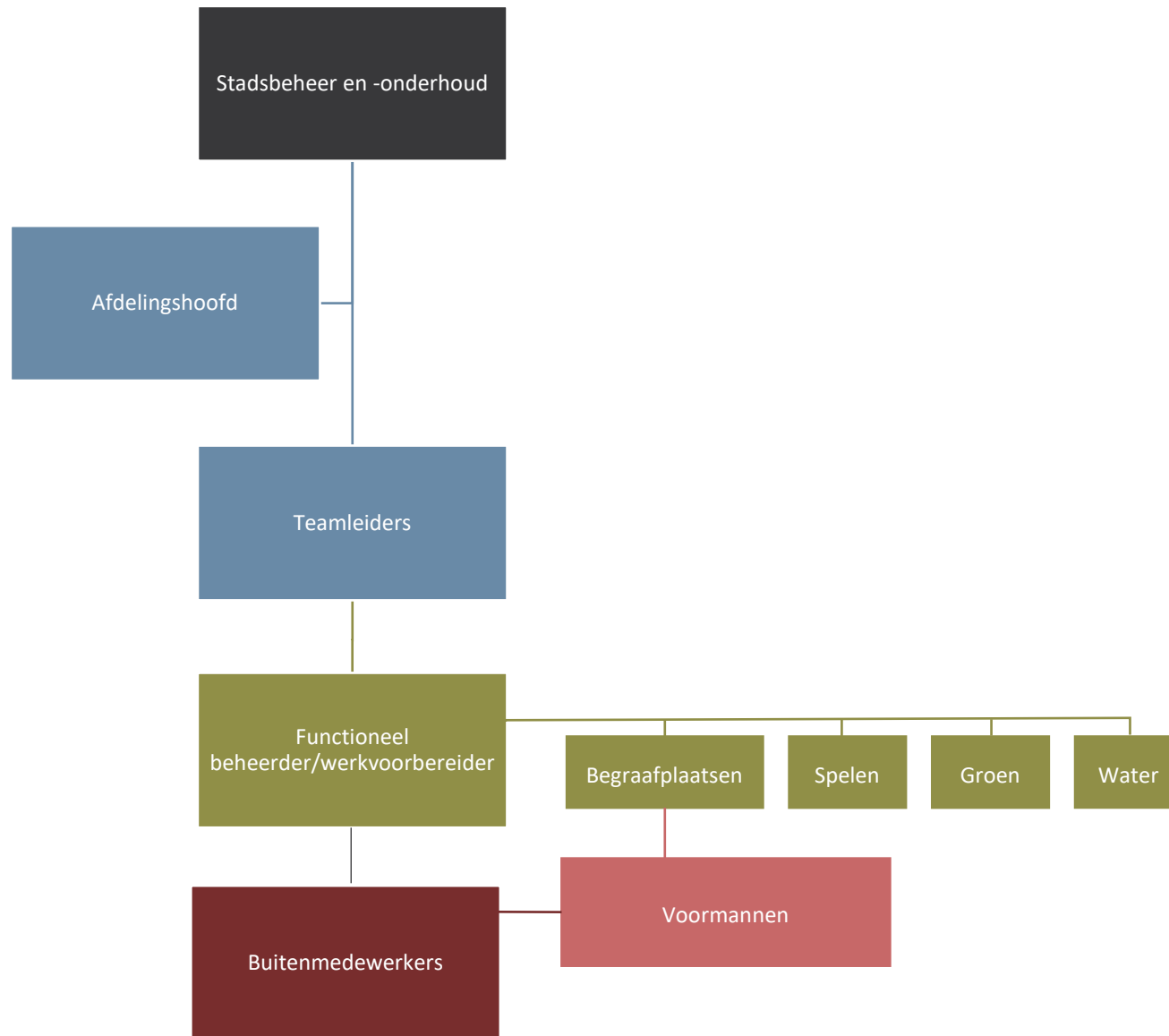
- Tijdens teamoverleggen, bijvoorbeeld maandelijks, onder medewerkers worden geëvalueerd of zij bijzonderheden zijn tegen gekomen bij gebruik van de Gedragscode.
- Door eenmaal per jaar voor zowel bestendig beheer of onderhoud als ruimtelijke ontwikkeling of inrichting een ecologisch werkprotocol te evalueren onder medewerkers.

6.2 Interne opleiding

Voor het juiste gebruik van de Gedragscode, met name het opstellen van de ecologische werkprotocollen en om biodiversiteit onderdeel te maken van het dagelijks werk, is kennis van zake vereist onder medewerkers. Gemeente Zaanstad heeft de volgende organisatiestructuur (Afbeelding 4 & Afbeelding 5). Er is sprake van drie 'afdelingen': Wijkbeheer en Onderhoud (WBO) die zich globaal bezig houdt met onderhoud van gras en heestervakken, Ingenieursbureau (IB) voor de voorbereiding en toezicht van grootschalige omvormingen en Stadsbeheer en onderhoud (SBO) globaal voor onderhoud van riool, infra en bomen.

Afbeelding 4. Organisatiestructuur afdeling Wijkbeheer en onderhoud (WBO) en Ingenieursbureau (IB) gemeente Zaanstad.

Afbeelding 5. Organisatiestructuur afdeling Stadsbeheer en onderhoud (SBO) gemeente Zaanstad.

Intern hebben de volgende medewerkers reeds een opleiding in de Wet natuurbescherming gedaan:

- De Groenbeheerder van WBO (BB3).
- De Inspecteur Groen en bomen van SBO (BB2).
- Een aantal voormannen van WBO.
- Twee projectleiders 'groen' van IB (RO3 en RO4).
- De groene directievoerder van IB (RO2).
- De 2 groene toezichthouders van IB (RO2).

In de Wet natuurbescherming wordt geen specifieke kennis beschreven die nodig is voor het uitvoeren van werkzaamheden. Vanuit de Gedragscode wordt aangegeven dat voor specifieke onderdelen een ecologisch deskundige (RVO) nodig is.

Om als gemeente te voldoen aan de wetgeving is het raadzaam om voldoende opleidingsniveau te hebben onder de medewerkers. Dit om kennis van zaken te hebben en overtredingen te voorkomen. Die kennis kan worden opgedaan bij diverse opleidingsinstituten. De meeste instituten lijken de beschrijvingen/certificaten te gebruiken zoals die zijn beschreven in de oude gedragscode van stadswerk (2014). In de nieuwe Gedragscode worden geen opleidingseisen beschreven of vereist.

In Bijlage 7 wordt een overzicht gegeven van de certificaten die ons inziens bij de functies passen. Let op; dit is geen noodzaak, eis of verplichting vanuit de Gedragscode. Een certificaat is ook alleen maar een teken van kennis, niet een teken van goed handelen.

Literatuurlijst

- Borst, R.H.J., R. Sprong & M. Teunissen (2020). *Gedragscode soortenbescherming gemeenten*. Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland. 4 december 2020.
- Eelerwoude, 2015 *Leidraad flora en fauna Gemeente Zaanstad* R. Heins & T. Koelemeijer. Culemborg, definitief 27-1-2015. Projectnummer 6401
- Borst, R.H.J. & R. Sprong (2014). *Gedragscode Flora- en faunawet Bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen*. Vereniging Stadswerk Nederland en Branchevereniging VHG. 22 oktober 2014.
- Ministerie van Economische Zaken. *Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Versie 1.3 december 2016
- Ottburg, F.G.W.A., D.R. Lammertsma en R.M.A. Wegman, 2018. *Meetnet Biodiversiteit Zaanstad*. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 2866.
- Soortprotocollen Ringslag. STOWA. <http://soortprotocollenflora-enfaunawet.stowa.nl/documents/soortprotocollenflora-enfaunawet/ringslag.pdf>
- Wynia, I. (2021). Evaluatie Meetnet Biodiversiteit [Ongepubliceerd rapport]. M-20-50553. Natuurlijke Zaken, Heiloo.

Websites:

- Open Streetmap
- <https://www.natura2000.nl/gebieden/noord-holland>
- <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=nbp>

Bijlage 1 Voorkomende beschermde soorten in gemeente Zaanstad

Deze dataset is gebaseerd op gemeente Zaanstad, data uit de NDFF afkomstig van de periode juni 2017 – augustus 2021 en data die reeds bekend was. Deze informatie is niet sluitend.

Voor een volledige lijst beschermde soorten onder de Wet natuurbescherming zie Gedragscode soortbescherming gemeenten (Borst et al., 2020).

Zoogdieren - vleermuizen

Gewone dwergvleermuis	NDFF ⁴	Habitatrichtlijn
Kleine dwergvleermuis	NDFF	Habitatrichtlijn
Laatvlieger	NDFF	Habitatrichtlijn
Rosse vleermuis	NDFF	Habitatrichtlijn
Ruige dwergvleermuis	NDFF	Habitatrichtlijn
Watervleermuis	NDFF	Habitatrichtlijn
Gewone grootoorvleermuis	Data Zaanstad	Habitatrichtlijn
Meervleermuis	Data Zaanstad	Habitatrichtlijn

Beschermd onder de Wnb?

Zoogdieren overig

Bunzing	NDFF	Nationaal beschermd
Eekhoorn	NDFF	Nationaal beschermd
Hermelijn	NDFF	Nationaal beschermd
Noordse woelmuis	NDFF	Habitatrichtlijn
Wezel	NDFF	Nationaal beschermd
Bosmuis	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Boommarter	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Dwergmuis	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Egel	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Gewone bosspitsmuis	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Haas	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Huisspitsmuis	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Konijn	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Veldmuis	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Waterspitsmuis	Data Zaanstad	Nationaal beschermd
Woelrat	Data Zaanstad	Nationaal beschermd

⁴ Alle Data NDFF is afkomstig van de periode juni 2017 – juni 2021

Vogels met jaarrond beschermd nest

Boerenwaluw	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Boomvalk	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Buizerd	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Gierzwaluw	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Havik	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Huisemus	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Kerkuil	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Ooievaar	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Ransuil	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Roek	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Slechtvalk	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Sperwer	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Steenuil	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn

Vogels categorie 5 (alleen beschermd wanneer sprake is van een ecologisch belang of zwaarwegende redenen)

Blauwe reiger	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Boerenwaluw	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Grauwe vliegenvanger	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Groene specht	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Huiswaluw	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
IJsvogel	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Spreeuw	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
Torenvalk	Data Zaanstad	Vogelrichtlijn

Broedvogels

Alle overige broedvogels met in gebruik zijnde nesten	NDFF/ Data Zaanstad	Vogelrichtlijn
---	---------------------	----------------

Reptielen

Ringslang	NDFF	Nationaal beschermd
Zandhagedis	Data Zaanstad	Ja, Habitatrichtlijn

Amfibieën

Alpenwatersalamander	NDFF	Nationaal beschermd
Bastaardkikker	NDFF	Nationaal beschermd
Bruine kikker	NDFF	Nationaal beschermd
Gewone pad	NDFF	Nationaal beschermd
Groene kikker (Onb.)	NDFF	Afhankelijk van soort
Kleine watersalamander	NDFF	Nationaal beschermd
Meerkikker	NDFF	Nationaal beschermd
Rugstreeppad	NDFF	Habitatrichtlijn
Vroedmeesterpad	Data Zaanstad	Habitatrichtlijn

Dagvlinders

Grote vos	NDFF	Nationaal beschermd
-----------	------	---------------------

Nachtvlinders

Geen	NDFF	-
------	------	---

Vissen

Grote modderkruiper

Data Zaanstad

Nationaal beschermd

Libellen

Groene glazenmaker

Data Zaanstad

Habitatrichtlijnsoort

Vaatplanten

Geen

Bijlage 2 Soorten per beheercategorie

Onderstaande lijst (Tabel 5) geeft per beheercategorie welke beschermde soorten(groepen) kunnen voorkomen. Dit overzicht geeft een handvat van de ecologische verwachtingswaarde per beheercategorie. Of de soorten daadwerkelijk voorkomen moet per locatie worden bepaald (Hoofdstuk 2).

Tabel 5 Overzicht van mogelijk te verwachten soorten per beheercategorie. Voor soorten tussen haakjes geldt een uitermate lage verwachtingswaarde of zijn effecten alleen in uitzonderlijke gevallen te verwachten in die categorie.

Beheercategorie	Verwachtingswaarde Algemeen
Gazon (ongeveer 24x maaien), strand, permanente en tijdelijke plantenbakken	Geen (B, A)
Intensief (4x) of extensief (2x) maaien van ruw gras, hooigras, rietland of uitzichthoeken.	B, Z, A, Vs, R, L, P
Bollenloof, narcis/krokus	B, P
Begrazing Hooglanders	B, Z, A, Vs, R, L, P
(Half) heesters en botanische rozen/ rozenstruiken, wisselperken en vaste planten	B, (P)
Hagen en blokhagen, boombakken	B
(Natuurvriendelijke) Bosplantsoen	B, B+, VL, (Z), A, R
Stadsbos jeugdfase 1-10 jaar (1x/4jr snoeien)	B, B+, (VL), (Z), A, R
Stadsbos gesloten ouder dan 10 jaar (1x/8jr snoeien)	B, B+, VL, (Z), A, R
Standaard bomen in jeugdfase (inclusief aanslagfase), wel en niet vrijuitgroeïend	B, (B+), VL, (R)
Standaard bomen halfwasfase/volwassenfase/ eindfase, wel en niet vrijuitgroeïend	B, B+, VL, (R)
Vormbomen, Knotbomen	B, B+, VL, (R)
Vormbomen, Bolbomen, leibomen, gekandelaberde bomen standaard en intensief, vormbomen (parasolbomen)	B, (B+), VL, (R)
Overige bomen, Fruitbomen	B, B+, VL, (R)
Boomspiegels in verharding en in gras	(P)

Afkorting	(middel) zwaar beschermde soorten
B	Broedvogels
B+	Broedvogels met jaarrond beschermde nesten
VL	Vleermuizen
Z	Overige zoogdieren (noordse woelmuis, waterspitsmuis en/of kleine marters)
Vs	Vissen
R	Reptielen
A	Amfibieën
L	Libellen/Insecten
P	Planten

Bijlage 3 Inventariseren van soorten

Voor bepaalde soorten zijn specifieke inventarisatiemethoden of -protocollen beschreven, waaronder het vleermuisprotocol. Raadpleeg daarom altijd eerst de kennisdocumenten soortenbescherming van BIJ12 (zie website BIJ12).

Voor soorten waar geen kennisdocument beschikbaar is, dient een deskundige de methode te bepalen. Navolgend is op hoofdlijnen het inventariseren per soortgroep uitgewerkt. De focus ligt hierbij op het lokaliseren van (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen en/of het vaststellen van de soort en essentieel biotoop/leefgebied.

Vogels

Tijdelijke nesten

- Conform Handleiding Broedvogel Monitoring van Sovon.

Vaste rustplaatsen en nesten

- Slaapplaatsen: vliegroutes van vogels volgen op basis van geluid en waarneming in de ochtend en/of avond (met name in het najaar).
- Vaste nesten/nestkolonies in houtige begroeiingen: Lokaliseren nesten/nestkolonies, bij voorkeur in de winter. Vaststellen soort en gebruik in periode februari-augustus (op basis van onder andere kennisdocument buizerd en roek).
- Vaste nesten/nestkolonies in overige terrein categorieën: Vaststellen soort en gebruik in periode februari-augustus (op basis van onder andere kennisdocument kerkuil, steenuil, huismus en gierzwaluw).

Zoogdieren

Grote hoefdieren (onder andere hert, ree, wild zwijn) vaststellen aanwezigheid:

- Terreinbezoek (2x) in de periode eind maart–begin april rond zonsopkomst en rond zonsondergang.
- Systematisch en vlakdekkend (gehele gebied) doorkruisen en alle zichtwaarnemingen, sporen en rust- en voortplantingsplaatsen noteren.

Kleine zoogdieren (onder andere hazen en muizen) vaststellen aanwezigheid:

- Ronde(n) door gebied lopen: zichtwaarnemingen.
- Vangen met behulp van inloophallen (o.a. kennisdocument noordse woelmuis).
- Aanwezigheid soort vaststellen op basis van uitwerpselen (onder andere op basis van kennisdocument noordse woelmuis).

Zoogdieren met vaste verblijfplaats (onder andere vos, konijn, bever, boommarter en das) bepalen gebruik:

- Ronde(n) door gebied lopen: lokaliseren rust- en verblijfplaats (holte, hol, hoop).
- Posten of plaatsen cameraval bij verblijfplaats (onder andere op basis van kennisdocument das, bever en handleiding boommarters inventariseren).

Vleermuizen bepalen leefgebied en gebruik verblijfplaatsen

- Ronde door gebied lopen en bepalen mogelijk aanwezige soorten en functies voor vleermuizen (onder andere op basis van kennisdocument gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis).
- Opsporen van (potentiele) rust- en voortplantingsplaatsen en vaststellen van gebruik en gebruiksfunctie met inzet van het vleermuisprotocol en kennisdocumenten.

Amfibieën

Inventarisatie op basis van onder andere kennisdocument kamsalamander, rugstreeppad, poelkikker, heikikker en/of NGB Soortinventarisatieprotocollen.

- Vaststellen aanwezigheid van soorten en gebruiksfunctie door:
 - Ronde door gebied lopen: geluid en/of waarnemingen van volwassen exemplaren en/of eiklompjes/eistongen en/of larven.
 - Vangen (met name salamanders).
 - Plaatjesmethode.

Reptielen

Inventarisatie op basis van onder andere kennisdocument zandhagedis, levendbarende hagedis en NGB Soortinventarisatieprotocollen.

- Ronde(n) door gebied lopen: kijken en luisteren (afwisselend rustig lopen en stilstaan langs met name de overgang van lage vegetatie en opgaande begroeiing).
- Ringslang: vaststellen gebruik broeihopen.

Vissen

Inventarisatie op basis van onder andere kennisdocument grote modderkruiper en NGB Soortinventarisatieprotocollen. Bepalen aanwezigheid:

- Vangen met schepnet.
- Elektrisch vissen (alleen op basis van specifieke ontheffing!).

Insecten

Bepalen aanwezigheid.

Dagvlinders

- Ronde(n) door gebied lopen: losse waarneming.
- Vlinders vangen met een net.
- Opsporen van eitjes en/of rupsen op (soort specifieke) waardplanten.

Libellen

- Ronde(n) door gebied lopen: losse waarneming.
- Larven of volwassen dieren vangen met een net.

(Water)kevers

- Ronde(n) door gebied lopen: losse waarneming.
- Larven of volwassen dieren vangen met een net.

Weekdier: platte schijfhoorn

- Nemen van watermonsters en aanwezige slakken analyseren met microscoop

Planten

Bepalen groeiplaatsen:

- Ronde(n) door gebied lopen: lokaliseren groeiplaatsen.

Bijlage 4 Ecologisch werkprotocol

Aanleiding

Het ecologisch werkprotocol wordt gebruikt om vast te leggen hoe de werkzaamheden conform de Wet natuurbescherming worden uitgevoerd. Dit wordt toegepast om invulling te geven aan de zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Daarnaast laat het zien hoe de werkzaamheden conform de Gedragscode worden uitgevoerd. Het protocol is daardoor een vereiste bij zowel beheer of onderhoud werkzaamheden als bij ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Op de werklocatie zijn de volgende documenten aanwezig:

- Gedragscode.
- Besluit van gemeente om onder Gedragscode te werken.
- Aanvullende documenten als de gemeente die opstelt.
- Ecologisch Werkprotocol.

Gebruik

De opdrachtnemer zorgt ervoor dat de werkzaamheden conform de Gedragscode plaatsvinden. In dit protocol legt de opdrachtgever de afspraken met de opdrachtnemer vast.

Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden wordt het protocol toegelicht en ondertekend door de opdrachtgever. De aannemer/uitvoerder ondertekent als blijk van ontvangst, kennisname en akkoord. Het afsprakenformulier wordt in tweevoud opgemaakt; opdrachtgever en opdrachtnemer behouden elk een getekend exemplaar.

De opdrachtnemer instrueert het uitvoerende personeel en de eventuele onderaannemers over de gemaakte afspraken.

Na de realisatie van het werk worden de werkzaamheden geëvalueerd. De opdrachtnemer zorgt ervoor dat ten behoeve van de uiteindelijke evaluatie van de Gedragscode, het afsprakenformulier inclusief de evaluatie van de werkzaamheden, verstuurd wordt naar één centrale persoon, zoals een teamleider of afdelingshoofd dat verantwoordelijk is voor de opdrachtverstrekking.

Format Ecologisch werkprotocol

Datum:
Opgesteld door:
Telefoonnummer:

Beschrijving en locatie werkzaamheden

Omschrijving project:
Locatie werkgebied/begrenzing:
Beschrijving terrein:
Beschrijving werkzaamheden:

Risicoanalyse

Uitgangspunten werkzaamheden

Werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van:

- o Bestendig beheer of onderhoud.
- o Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

In het belang:

- Flora en fauna.
- Veiligheid van de openbare ruimte.
- Volksgezondheid.
- Groot maatschappelijk belang.

Planning

De volgende planning is van toepassing van uitvoering van de werkzaamheden (in hoofdlijnen)

Werkzaamheden	Uitvoeringsperiode	Opmerkingen

Soortinformatie

Controle op mogelijke aanwezigheid op/ functie voor beschermde soorten. Ecologisch deskundige: *(datum)*
Beschermde soorten kunnen op de werklocatie wel/ niet worden uitgesloten. Zo niet, het gaat om de volgende soorten/type verblijfplaats:

1. _____
2. _____
3. _____

Analyse

Per beschermde soort is sprake het volgende risico:

Soortnaam	Status	Type verblijf en risico	Conflicten met planning?	Voorkomen of beperken?	GO/ No go?
Werkzaamheden:					

Conclusie

Er is van een vrijstelling uit de Gedragscode gebruik gemaakt: ja/nee

Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt schade aan beschermde soorten voorkomen: ja/nee

Zo nee, wordt gebruik gemaakt van 'beperken'? Toelichting:

Risicomanagement

Inzet deskundigen

Het volgende personeel wordt ingezet om de deskundigheid in het werk te borgen:

Werkvoorbereiding:

- ...
- ...

Uitvoering:

- ...
- ...

De rol van elke medewerker is als volgt:

Zorgvuldig handelen

Algemene voorschriften

De volgende maatregelen worden genomen om zorgvuldig handelen te waarborgen:

- In onvoorziene situaties moet altijd direct in overleg worden getreden met een toezichthouder en contact opgenomen worden met een deskundig ecooloog.
- Het uitvoerend personeel is naar vermogen alert op de aanwezigheid van niet aangeduide zwaardere beschermde plant- en diersoorten.
- Voor de start wordt het tracé gecontroleerd op aanwezige soorten/verblijfplaatsen.
- Werkzaamheden starten na vrije van het werkterrein.
- De werkstrook wordt zo smal mogelijk gehouden om beschadiging van de bodem te voorkomen.
- Werkzaamheden worden overdag uitgevoerd globaal tussen 7:00 en 18:00.
- Aanwezigheid uitvoerend personeel wordt tot een minimum beperkt.
- Vrijgekomen materiaal (maaisel, snoeiafval) wordt direct dan wel binnen drie dagen opgeruimd.

Werkspecifieke voorschriften

(Denk daarbij aan bijvoorbeeld uitrasteren, aanpassingen)

- ..
- ..

Verzamelen en overdracht gegevens

V/ X	Activiteit
	Actuele soortinformatie is op kaart verwerkt
	De kaart is voor uitvoering van de werkzaamheden overgedragen aan het uitvoerend personeel
	Het ecologisch werkprotocol is besproken voor aanvang van de werkzaamheden.
	Het logboek is tussentijds bijgehouden
	Na afronding van de werkzaamheden is het logboek opgeleverd aan de contactpersoon (werkvoorbereider) van gemeente Zaanstad.

Projectverantwoordelijken

Projectleider/contactpersoon gemeente Zaanstad:

○

Uitvoerende:

○

Ondertekening

Namens opdrachtgever (Firma)	Handtekening
Plaats:	
Datum:	
Namens uitvoerende partij: <i>indien andere firma dan opdrachtgever</i>	Handtekening
Plaats:	
Datum:	

Taakverdeling

Instructie medewerkers/uitvoerend personeel

De volgende medewerkers zijn geïnstrueerd over (werken met) het ecologisch werkprotocol en veren de werkzaamheden als zodanig uit. Handtekening vereist bij akkoord:

Medewerker	Functie/firma	Handtekening

Logboek

Afspraken	Datum/periode	Bijzonderheden

Bijlage 5 Ecologisch protocol Beheer of onderhoud

Voorbeeld soort: Buizerd

Datum: 30 juni 2021
Opgesteld door: Gemeente Zaanstad
Telefoonnummer: 14 075

Beschrijving en locatie werkzaamheden

Omschrijving project: Onderhoudswerkzaamheden bomen Zaandam
Locatie werkgebied/begrenzing: Bomenrij langs Albertheijnweg te Zaandam
Beschrijving terrein: Groenstrook langs een doorgaande (drukke) weg
Beschrijving werkzaamheden: Snoei van de bomen en maaien van de berm

Risicoanalyse

Uitgangspunten werkzaamheden

Werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van:

- X Bestendig beheer of onderhoud.
- o Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

In het belang:

- o Flora en fauna.
- o Veiligheid van de openbare ruimte.
- o Volksgezondheid.
- o Groot maatschappelijk belang.

Planning

De volgende planning is van toepassing van uitvoering van de werkzaamheden (in hoofdlijnen)

Werkzaamheden	Uitvoeringsperiode	Opmerkingen
Flora en fauna check, digitaal en buiten in het veld	5 juli 2021	
Markeren bijzonderheden als nesten. Opstellen ecologisch werkprotocol	5 – 7 juli 2021	Het markeren wordt uitgevoerd op een digitale kaart
Maaien berm, snoeien bomen en ruimen maaisel/ snoeiafval	12 – 14 juli 2021	

Soortinformatie

Visuele controle ter zake kundige en check NDFF: 30 juni 2021

Beschermde soorten kunnen op de werklocatie wel/ niet worden uitgesloten. Zo niet, het gaat om de volgende soorten/type verblijfplaats:

1. Holte in boom van mogelijk buizerd. Boom staat in de bocht waar de weg aansluit op de ringweg.
2. Mogelijke broedende algemene broedvogels in de bomen.

Analyse

Per beschermde soort is sprake het volgende risico:

Soortnaam	Status	Type verblijf en risico	Conflicten met planning?	Aanpak	GO/No go?
Werkzaamheden: Maaien en snoeien bomen					
Buizerd	Europees beschermd	Vaste rust-voortplantingsplaats, verstoring en beschadiging van deze.	Nee, mits nesten worden gespaard en bij gebruik door broedende vogels niet wordt verstoord.	Boom (digitaal) markeren en niet snoeien, tevens de bomen aan weerszijde niet snoeien	GO
Broedvogels	Europees beschermd	Vaste rust-voortplantingsplaats, verstoring en beschadiging van deze.	Nee, mits nesten van broedende vogels niet worden beschadigd of vernield.	Bij voorinspectie berm en bomen controleren op aanwezige nesten. Bomen met nesten markeren, niet snoeien.	GO

Conclusie

Er is van een vrijstelling uit de Gedragscode gebruik gemaakt: ja/~~nee~~

Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt schade aan beschermde soorten voorkomen: ja/~~nee~~

Zo nee, wordt gebruik gemaakt van 'beperken';? Toelichting:

Risicomanagement

Inzet deskundigen

Het volgende personeel wordt ingezet om de deskundigheid in het werk te borgen:

Werkvoorbereiding:

- 1 gecertificeerde werkvoorbereider, niveau 3 beheer.

Uitvoering:

- 1 gecertificeerde uitvoerder, niveau 2 beheer.
- 1 gecertificeerde voorman, niveau 1 of 2 beheer.

De rol van elke medewerker is als volgt:

- De werkvoorbereider controleert voorafgaand aan de uitvoering de werklocatie op aanwezige beschermde soorten en stelt het ecologisch werkprotocol op.
- De voorman instrueert het uitvoerend personeel en zorgt dat conform het ecologisch werkprotocol wordt gewerkt.

Zorgvuldig handelen

Algemene voorschriften

De volgende maatregelen worden genomen om zorgvuldig handelen te waarborgen:

- In onvoorziene situaties moet altijd direct in overleg worden getreden met een toezichthouder en contact opgenomen worden met een deskundig ecooloog.
- Het uitvoerend personeel is naar vermogen alert op de aanwezigheid van niet aangeduide zwaarder beschermde plant- en diersoorten.
- Voor de start wordt het tracé gecontroleerd op aanwezige soorten/verblijfplaatsen.
- Werkzaamheden starten na vrije van het werkterrein.
- De werkstrook wordt zo smal mogelijk gehouden om beschadiging van de bodem te voorkomen.
- Werkzaamheden worden overdag uitgevoerd globaal tussen 7:00 en 18:00.
- Aanwezigheid uitvoerend personeel wordt tot een minimum beperkt.
- Vrijgekomen materiaal wordt verzameld en direct afgevoerd. Het afval wordt niet verzameld nabij nesten.

Werkspecifieke voorschriften

- Vooraf lokaliseren nesten en op digitale kaart weergeven.
- Bomen rond nestlocatie buizerd niet snoeien tussen maart – juli.

Verzamelen en overdracht gegevens

V/ X	Activiteit
V	Actuele soortinformatie is op kaart verwerkt
V	De kaart is voor uitvoering van de werkzaamheden overgedragen aan het uitvoerend personeel
V	Het ecologisch werkprotocol is besproken voor aanvang van de werkzaamheden.
V	Het logboek is tussentijds bijgehouden
V	Na afronding van de werkzaamheden is het logboek opgeleverd aan de contactpersoon (werkvoorbereider) van gemeente Zaanstad.

Projectverantwoordelijken

Projectleider/contactpersoon gemeente Zaanstad:

- o Naam.

Uitvoerende:

- o Naam.

Ondertekening

Namens opdrachtgever (Firma)	Handtekening
Plaats:	
Datum:	
Namens uitvoerende partij: <i>indien andere firma dan opdrachtgever</i>	Handtekening
Plaats:	
Datum:	

Taakverdeling

Instructie medewerkers/uitvoerend personeel

De volgende medewerkers zijn geïnstrueerd over (werken met) het ecologisch werkprotocol en veren de werkzaamheden als zodanig uit. Handtekening vereist bij akkoord:

Medewerker	Functie/ firma	Handtekening
X1		
X2		
X3		

Logboek

Afspraken	Datum/periode	Bijzonderheden
Werkinstructie uitgevoerd	5 juli 2021	geen
Vervanging voorman wegens ziekte	5 juli 2021	Overdracht goed gegaan
Uitloop werkzaamheden met een dag	15 juli 2021	Geen, 15 juli 2021 is alles afgerond
Bijwerken ecologisch werkprotocol (logboek) op oplevering aan werkvoorbereider	16 juli 2021	

Bijlage 6 Ecologisch protocol Ruimtelijke inrichting of inrichting

Voorbeeld: vervangen brug

Datum: 1 juli 2021
Opgesteld door: Gemeente Zaanstad
Telefoonnummer: 14 075

Beschrijving en locatie werkzaamheden

Omschrijving project: Reconstructie brug X

Locatie werkgebied/begrenzing: In Zaanadam locatie X wordt een brug vervangen en geleiding daar naartoe. De werkzaamheden zijn uitbesteed onder bestek X aan bedrijf XX.

Beschrijving terrein: De bestaande brug verbindt twee geasfalteerde wegen met elkaar. De brug is circa 10 meter lang en 5 meter breed, bestaande uit een betonnen constructie.

Beschrijving werkzaamheden: De gehele brug wordt verwijderd en opnieuw gemonteerd met nieuwe materialen. De basis bestaat uit een staalconstructie.

Risicoanalyse

Uitgangspunten werkzaamheden

Werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van:

- Bestendig beheer of onderhoud.
- X Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

In het belang:

- Flora en fauna.
- X Veiligheid van de openbare ruimte.
- Volksgezondheid.
- Groot maatschappelijk belang.

Planning

De volgende planning is van toepassing van uitvoering van de werkzaamheden (in hoofdlijnen)

Werkzaamheden	Uitvoeringsperiode	Opmerkingen
Plaatsen borden voor afsluiting brug	4 juli 2021	
Uitvoeren digitale en veldinspectie op aanwezige flora en fauna	4 – 5 juli 2021	
Opstellen ecologisch werkprotocol	6 – 7 juli 2021	Markeren beschermde flora en fauna op een digitale kaart
Start werkzaamheden. Verwijderen huidig brugmateriaal	12 – 16 juli 2021	Geen bijzonderheden
Opbouwen nieuwe brug	19 – 23 juli 2021	

Soortinformatie

Controle op mogelijke beschermde soorten door een ecologisch deskundige: 5 juli 2021

Beschermde soorten kunnen op de werklocatie wel/niet worden uitgesloten. Zo niet, het gaat om de volgende soorten/type verblijfplaats:

1. Bekend is dat meervleermuizen foerageren over het water
2. Broedende meerkoet in mei gesignaleerd aan de voet van de brug
- 3.

Analyse

Per beschermde soort is sprake het volgende risico:

Soortnaam	Status	Functie/type verblijf en risico	Conflicten met planning?	Aanpak	GO/No go?
Meervleermuizen	Europees beschermd	Foerageerfunctie, verstoring van de vleermuizen.	Nee, mits de werkzaamheden overdag worden uitgevoerd en verlichting 's nachts achterwege blijft.	Werkzaamheden overdag uitvoeren. Achterwege laten van verlichting 's nachts.	GO
Meerkoet	Europees beschermd	Vaste rust-voortplantingsplaats, verstoring en beschadiging van deze.	Nee, mits de werkzaamheden worden uitgevoerd als de vogel klaar is met broeden. Dan mag het nest worden verwijderd.	Voorinspectie of de meerkoet klaar is met broeden en jongen het nest hebben verlaten. Zo ja, GO. Zo nee? Wachten hierop.	GO

Conclusie

Er is van een vrijstelling uit de Gedragscode gebruik gemaakt: ja/~~nee~~

Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt schade aan beschermde soorten voorkomen: ja/~~nee~~

Zo nee, wordt gebruik gemaakt van 'beperken';? Toelichting:

Risicomanagement

Inzet deskundigen

Het volgende personeel wordt ingezet om de deskundigheid in het werk te borgen:

Werkvoorbereiding:

- 1 gecertificeerde werkvoorbereider, niveau 3 beheer.

Uitvoering:

- 1 gecertificeerde uitvoerder, niveau 2 beheer.
- 1 gecertificeerde voorman, niveau 1 of 2 beheer.

De rol van elke medewerker is als volgt:

- De werkvoorbereider controleert voorafgaand aan de uitvoering de werklocatie op aanwezige beschermde soorten en stelt het ecologisch werkprotocol op.
- De voorman instrueert het uitvoerend personeel en zorgt dat conform het ecologisch werkprotocol wordt gewerkt.

Zorgvuldig handelen

Algemene voorschriften

De volgende maatregelen worden genomen om zorgvuldig handelen te waarborgen:

- In onvoorziene situaties moet altijd direct in overleg worden getreden met een toezichthouder en contact opgenomen worden met een deskundig ecooloog.
- Het uitvoerend personeel is naar vermogen alert op de aanwezigheid van niet aangeduide zwaarder beschermde plant- en diersoorten.
- Voor de start wordt het tracé gecontroleerd op aanwezige soorten/verblijfplaatsen.
- Werkzaamheden starten na vrije van het werkterrein.
- De werkstrook wordt zo smal mogelijk gehouden om beschadiging van de bodem te voorkomen.
- Werkzaamheden worden overdag uitgevoerd globaal tussen 7:00 en 18:00.
- Na afronding wordt geen brandende verlichting achter gelaten.
- Aanwezigheid uitvoerend personeel wordt tot een minimum beperkt.
- Vrijgekomen materiaal wordt verzameld en direct afgevoerd. Het afval wordt niet verzameld nabij nesten.

Werkspecifieke voorschriften

- Vooraf lokaliseren nest en op digitale kaart weergeven.

Verzamelen en overdracht gegevens

V/ X	Activiteit
V	Actuele soortinformatie is op kaart verwerkt
V	De kaart is voor uitvoering van de werkzaamheden overgedragen aan het uitvoerend personeel
V	Het ecologisch werkprotocol is besproken voor aanvang van de werkzaamheden.
V	Het logboek is tussentijds bijgehouden
V	Na afronding van de werkzaamheden is het logboek opgeleverd aan de contactpersoon (werkvoorbereider) van gemeente Zaanstad.

Projectverantwoordelijken

Projectleider/contactpersoon gemeente Zaanstad:

- Naam.

Uitvoerende:

- Naam.

Ondertekening

Namens opdrachtgever (Firma)	Handtekening
Plaats:	
Datum:	
Namens uitvoerende partij: indien andere firma dan opdrachtgever	Handtekening

Plaats:	
Datum:	

Taakverdeling

Instructie medewerkers/uitvoerend personeel

De volgende medewerkers zijn geïnstrueerd over (werken met) het ecologisch werkprotocol en voeren de werkzaamheden als zodanig uit. Handtekening vereist bij akkoord.

Medewerker	Functie/ firma	Handtekening
X1		
X2		
X3		

Logboek

Afspraken	Datum/periode	Bijzonderheden
Werkinstructie uitgevoerd	12 juli 2021	Geen
Bijwerken ecologisch werkprotocol (logboek) op oplevering aan werkvoorbereider	25 juli 2021	

Bijlage 7 Mogelijke opleidingen intern

Er zijn diverse cursussen in omloop specifiek gericht op de Wet natuurbescherming. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen Beheer of onderhoud (BB) en Ruimtelijke ontwikkeling (RO).

Beheer of onderhoud kent 3 niveaus:	Ruimtelijke ontwikkeling kent 4 niveaus:
Niveau 1: Het certificaat is nodig wanneer men werkzaam is in de uitvoering. Het is gericht op de manier van werken en welke soorten beschermd zijn.	Niveau 1: Voor niveau 1 staat kennis van beschermde flora en fauna en signalering van operationele risico's centraal.
Niveau 2: Naast de uitvoerende werkzaamheden is kennis aanwezig van het correct hanteren van werkinstructies.	Niveau 2: Kennis van niveau 1 aangevuld met risico management, zorgvuldig handelen en communicatie binnen een werkproces.
Niveau 3: Voor de begeleiding van projecten is niveau 3 vereist. De voorbereidingen (d.m.v. een ecologisch werkprotocol) staan bij dit niveau centraal.	Niveau 3: Toepassen van regels uit de Wet natuurbescherming bij het voorbereiden, managen en aanbesteden van ruimtelijke ontwikkelingen, toegepast in de planvorming, contracten, werkprocessen en plan van aanpak.
	Niveau 4: Voor planvormers en projectleiders die te maken hebben met het voortraject voor het borgen van regels voor omgang met flora en fauna zoals deze in de wet zijn vastgelegd.

Certificaten

Koninklijke Vereniging voor Stadswerk biedt ook cursussen aan. Zij werken niet met niveaus maar certificaten.

Certificering is opgedeeld in twee categorieën

1. Zorgvuldig inventariseren.
2. Zorgvuldig handelen.

In het kader van zorgvuldig handelen zijn certificaten opgesteld voor

1. Voorman/medewerker.
2. Opzichter/uitvoerder/toezichthouder.
3. Projectleider/werkvoorbereider/beheerder.
4. Planvormer/planvoorbereider.

Op basis van de curricula is ons inziens de volgende opleiding/certificering per functie geschikt (Tabel 6).

Tabel 6. Overzicht niveau (BB beheer of onderhoud of RO Ruimtelijke Ontwikkeling))/ opleiding/ certificering per functie.

Wijkbeheer & Onderhoud		
Functie	Niveau (BB)	Opleiding/ certificaat Stadswerk
Afdelingshoofd	-	Geen
Teamleider	-	Geen
Voormannen	2	Certificaat Voorman/medewerker
Buitenmedewerkers	2	Certificaat Voorman/medewerker
Groenbeheerder	2	Certificaat Planvormer /planvoorbereider
Werkvoorbereider	3	Certificaat Projectleider/werkvoorbereider/beheerder

Ingenieursbureau		
Functie	Niveau (RO)	Opleiding/certificaat?
Afdelingshoofd	-	Geen
Teamleider	-	Geen
Projectleider	4	Certificaat Planvormer/planvoorbereider
Teamleider	-	Geen
Werkvoorbereider	3	Certificaat Projectleider/werkvoorbereider/beheerder
Toezichthouders	2	Certificaat Opzichter/uitvoerder/toezichthouder
Directievoerders	3	Certificaat Opzichter/uitvoerder/toezichthouder

Overzicht curricula per functie

Voorman/medewerker

- Kan beschermde flora en fauna en hun groeiplaatsen en rust- en voorplantingsplaatsen herkennen.
- Kan zorgvuldig handelen op basis van werkinstructies uit een ecologisch werkprotocol, dit betreft het toepassen van zorgvuldige werk- technieken en beschermende maatregelen.
- Kan relevante informatie over flora en fauna terugkoppelen met de opzichter/uitvoerder/toezichthouder.

Opzichter/uitvoerder/toezichthouder

- Kan voor het zorgvuldig handelen conform deze gedragscode, beschermde flora en fauna en hun groeiplaatsen of rust- en voortplantingsplaatsen herkennen.
- Kan risicomanagement uitvoeren en aansturen, o.a. verzorgen werkinstructies op basis een ecologisch werkprotocol.
- Kan toetsen of er volgens deze gedragscode en het ecologisch werkprotocol wordt gewerkt (er zorgvuldig wordt gehandeld).
- Kan relevante gegevens registreren en terugkoppelen.

Projectleider/werkvoorbereider/beheerder

- Kan de soortbescherming conform deze gedragscode verwerken in een contract (bv. RAW-bestek).
- Kan natuurwetgeving in combinatie met de contractdocumenten vertalen naar een ecologisch werkprotocol: o.a. het uitvoeren van een risicoanalyse en het uitwerken van het risicomanagement op basis van de maatregelcatalogus uit deze gedragscode.
- Heeft kennis van beschermende maatregelen en zorgvuldig handelen.
- Heeft voor het zorgvuldig handelen conform deze gedragscode, soortspecifieke kennis van mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna en hun levenswijze.
- Heeft inzicht in de seizoensverschillen met betrekking tot groeiplaatsen en het gebruik van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten.

Planvormer/ planvoorbereider

- Heeft kennis van natuurwetgeving, natuurbeleid en de kaders voor ruimtelijke ontwikkelingen.
- Heeft kennis van de instrumenten: gedragscode, ontheffing, vrijstelling en omgevingsvergunning.
- Kan bepalingen van de Wet natuurbescherming vertalen naar een plan/ontwerp en contractspecificaties (bv. programma van eisen).
- Kan ecologische inventarisaties en adviezen interpreteren en toepassen.
- Heeft voor het zorgvuldig handelen conform deze gedragscode, soortspecifieke kennis van beschermde flora en fauna en hun levenswijze.
- Heeft inzicht in de seizoensverschillen met betrekking tot het voorkomen van beschermde flora en fauna.
- Heeft inzicht in de relatie tussen terreinsamenstelling en mogelijk aanwezige vaste rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten.

www.eelerwoude.nl